

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 3 Mars

1957 Pris 75 öre

Status

SAMLINGSPUNKT för information och debatt

i

- fackliga
- ekonomiska
- socialpolitiska
- kulturella

angelägenheter är LO:s tidskrift

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN

Postprenumerera

Helår 10 kr.

LINDHOLMS KLICHÉ FABRIK

Gamla Brogatan 19 – STOCKHOLM – Telefon 20 54 20

Kontrollmärke
lagligen skyddat

20:e årg.

Nr 3 - mars 1957

Ansvarig utg.: **EINAR HILLER**

Redaktör: **AKE ROOS**

Ägare:

De Lungsjukas Riksförbund

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.

Postgironr 95 00 11.

Prenumerationspris:
Helår 8 kr, halvår 4:50 kr

Annonspriser:
1/1 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:
58 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

LÅKARENS TYSTNADSPLIKT .. 5	
(pressklipp)	
NYTT KONVALESCENTHEM .. 8	
TANDVÄRKENS HISTORIA .. 10	
OPIUM OCH CURARE .. 12	
SANATORIEPATIENTERNAS "FRITID" .. 13-15	
LYCKA .. 16	
(dikt av E. Gripenberg)	
SLAKTDAG .. 17	
(novell av Sven O. Bergkvist)	
DEN INSIKTSFULLE KNYPP- LAREN .. 20	
(novell av Nils-Olof Andersson)	
FRÅN LÄSEKRETSSEN .. 22	
SCHACK .. 22	
KORSORD .. 24	

Vår skärmbildning i fara Nödvändiga anslag vägras

Som vanligt har kmt tvingats pruta ganska hårt på de anslags-äskande myndigheternas önskemål i statsverkspropositionen. De tusentals olika önskemålen måste vägas mot varandra, och de samlade utgifterna måste alltid på ett eller annat sätt stå i proportion till de beräknade inkomsterna, oavsett vilken form av budgetbalansering man väljer. Vi skall här granska några budgetposter, som berör tuberkulosen och de partiellt arbetsföra och som återfinns under inrikesdepartementets och socialdepartementets huvudtitlar.

Anslaget för de statliga bidragen till driften av tuberkulossjukhus har i jämförelse med förra budgetåret skurits ned från 4.400.000 till 3.700.000 kr, vilket dock överensstämmer med medicinalstyrelsens äskande. Minskningen är en naturlig konsekvens av den sjunkande tuberkulofrekvensen. Bidragen skall vidare utgå efter nya grunder. Hittills har deras varierande storlek till olika landsting m. m. stått i viss proportion till dödlighetsfrekvensen i tbc, men nu skall antalet vård-dagar ensamt vara bestämmande.

Med anledning av att kustsanatorierna inte längre redovisar full beläggning, minskas även bidraget till "anstalterna för kirurgisk tuberkulosebehandling" med 90.000 kr.

Till lokala skärmbildsundersökningar har medicinalstyrelsen önskat ett driftsanslag på 710.000 kr för att även i fortsättningen kunna hålla 14 skärmbildspatruller i gång. Statskontoret har sedan i ett remissyttrande prutat ned summan till 600.000 kr. Och vad anser departementschefen? Jo, han visar sig

ännu restriktivare och föreslår riksdagen ett anslag på 540.000 kr. Samtidigt anser han det räcka med 13 patruller i verksamhet. Under budgetårets lopp kan man dock vänta ytterligare anslag till den föreslagna speciella skärmbildningen av skolpersonal.

Medicinalstyrelsens skärmbildscentral får nöja sig med 407.000 kr, vilket är 3.000 lägre än förra gången och 26.000 kr mindre än vad styrelsen föreslagit.

Medicinalstyrelsen har också äskat ett reservationsanslag på 553.000 kr till fordon och annan ny materiel för skärmbildsverksamheten, men där prutar kmt ned summan till 225.000. Statskontoret har nämligen i sitt remissyttrande pekat på den minskade tuberkulofrekvensen och behovet av investeringsbegränsning och därför motsatt sig medicinalstyrelsens krav.

Statskontorets motivering är i sanning underlig. Det är ju inte alls fråga om investering i egentlig bemärkelse utan om förnyelse av gammal, uttjänt materiel: utslitna fordon och otidsenliga skärmbildskameror.

I samband med sina yrkanden på denna punkt konstaterar medicinalstyrelsen bl. a. att "möjligheterna att tillfredsställande effektuera arbetet är f. n. oroväckande små och kan förväntas inom kort tid bli allvarligt försämrade, därest icke en radikal upprustning kommer till stånd... Även ur trafiksäkerhets-synpunkt lämnar fordonen åtskilligt övrigt att önska." Till följd av de dåliga skärmbildskamerorna "kan bildmaterialet icke diagnostiskt bedömas med optimala betingelser,

vilket är angeläget i skärmbildsarb-
betet likaväl som i all medicinsk
diagnostik."

Under rubriken "åtgärder till fö-
rebyggande och hävande av in-
validitet" föreslår kmt, att pensions-
styrelsen får 12.200.000 kr. Det är
680.000 mindre än förra året, men
tack vare ett beräknat överskott
från detta år, ökas den disponibla
summan ändå med 820.000 kr. I den-
na budgetpost ingår bl. a. medel för
omskolning av partiellt arbetsföra
och bidrag till invalidbilar. Den sist-
nämnda delposten har stigit med
320.000 kr till 1.000.000, vilket är
värt en honnör.

Arbetsmarknadsstyrelsen har för
sin del begärt ökade anslag till ut-
bildningsbidrag åt sådana arbetslösa
och partiellt arbetsföra, som omsko-
las genom denna styrelses försorg.
Styrelsen har tidigare framhållit,
att utbildningsbidragen absolut måste
höjas. Många avbryter nu sin omsko-
lning, därför att bidragen är så
små, att de inte kan leva på dem.
F. n. utgår *grundbidrag* med 343 kr
per månad, och styrelsen vill ha
summan höjd till 375 kr. Departement-
schefen har emellertid företagit
en liten prutning till 370 kr i
månaden. Till arbetsmarknadssty-
relsens arbetsvårdsverksamhet fö-
reslås allt som allt 3.240.000 kr mot
2.650.000 förra budgetåret — alltså
en ökning med 590.000 kr.

Beträffande omskolning och ef-
tervård kan även nämnas, att sta-
tens arbetsklirik i Stockholm får ett
oförändrat belopp på 255.400 kr.
Kliniken har begärt ökat anslag och
önskar bl. a. att den deltidsanställda
kuratorn skall få en heltidsanställ-
ning. Merkostnaderna härför beräk-
nas endast till ca 7.000 kr per år.
Detta vill kmt dock inte gå med på
— beklagligt nog.

Som anslag till "kommunal och
enskild arbetsvårdsverksamhet", vil-
ket bl. a. omfattar bidrag till den
kommunala arbetskliniken i Göte-
borg samt träningsverkstäder och
företag med halvskyddad sysselsätt-

ning, har arbetsmarknadsstyrelsen
önskat 1.085.000 kr. Förra budget-
året anvisades endast 700.000, och
kmt vill inte höja anslaget till mer
än 900.000 kr. Detta innebär i alla
fall en välkommen ökning.

Familjeberedningens förslag om
F utökning av den kommunala
hemhjälpverksamheten har Status
tidigare redogjort för. I enlighet med
beredningens åsikt förslår kmt nu
att bestämmelserna om maximering
av statsbidraget till hemvårdarinne-

Finansminister Gunnar Sträng, som
bär huvudansvaret för stats-
verkspropositionen.

verksamhet i förhållande till kom-
munernas folkmängd slopas. Famil-
jeberedningen ansåg också, att det
årliga statsbidraget till heltidsan-
ställd hemvårdarinna skulle höjas
från 1.400 till 2.000 kr, men på den
punkten har kmt inte sträckt sig
längre än till 1.700 kr. Det nya bi-
dragsbeloppet föreslås gälla fr. o. m.
den 1 januari 1958, men eftersom
bidragen betalas i efterskott till
kommunerna påverkas inte årets
budget av reformen. Till hemvård-
darinneverksamheten föreslås där-
för i årets statsverksproposition
3.650.000 kr, vilket är blott 50.000
mer än i den förra.

Prutningar är alltid nödvändiga i
budgetarbetet. Därom torde alla
vara ense. Vad som däremot kan
diskuteras, är var någonstans prut-
ningarna lämpligast kan och bör ske.

Vi anser det beklagligt, att kmt
prutat av på de äskade anslagen till
skärmbildsverksamheten. Sådant är
malplacerad, ja, farlig sparsamhet.
Denna verksamhet betalar sig ju
dessutom för samhället även krasst
ekonomiskt sett. Man behöver bara
peka på sådana faktorer, som att
skärmbildningen letar fram okända
och därför farliga smittokällor och
att den möjliggör tidiga diagnoser
med kortare vårdtider som vinst.

Visst har tuberkulosfrekvensen
minskat, men det är oklokt att stirra
sig blind på det. Tuberkulosstriden
måste fortsätta med oförminskad in-
tensitet. Tbc:n är fortfarande en all-
varlig sjukdom, en folksjukdom,
som lätt kan få ökad omfattning,
ifall kampen mot den mattas av.

Oklokt verkar det också att säga
nej till en heltidsanställd kurator
vid statens arbetsklirik. Klinikens
verksamhet utökas successivt, och
det borde vara uppenbart för alla,
att den kräver en heltidsarbetande
kurator.

Familjeberedningens förslag om
ett statsbidrag på 2.000 kr för varje
hemvårdarinna borde inte heller
prutats ned. Det råder svår brist på
hemvårdarinnor, och staten bör gö-
ra allt vad den förmår för att sti-
mulera kommunernas hemhjälp-
verksamhet.

Riksdagen skall nu begrunda bud-
geten och bestämma hur det skall
bli. Det är dock inte troligt, att den
beslutar något som kraftigt avviker
från kmt:s förslag beträffande de
här relaterade budgetposterna.

AKE ROOS

Redaktionen ansvarar inte
för insända manuskript, teck-
ningar och foton som ej be-
ställts. För inköp av material
etc. träffas redaktören mån-
dagar och fredagar.

Läkarens tystnadsplikt är i fara

"I samband med införandet av den obligatoriska sjukförsäkringen har frågan om läkarens tystnadsplikt blivit aktuell", konstaterar dr Folke Möller, Sollefteå, i en artikel i *Svenska Läkartidningen*. "Det är ju så att sjukvårderna av oss läkare infordra uppgifter angående patienternas diagnos — jag tänker då närmast på sjuk-kasseintygen — utan att dessförinnan patienternas samtycke infordrats, en procedur som, såvitt jag vet, hittills aldrig praktiserats i vårt land.

Nu säger man det att tystnadsplikten är garanterad i och med att sjukvårdsfunktionärerna avkrävs samma tystnadsplikt som läkarna. Men så enkelt ligger det inte till. Jag tvivlar personligen inte på, att en sjukvårdsfunktionär kan vara lika tystlåten som en läkare. Men det är inte det frågan gäller. Problemet är istället det: Vill patienten, när han ger mig sina förtroenden, att sjukvårdsfunktionären också skall få ta del av dem? Det kanske han inte har något emot i vissa fall, men i andra fall har han det, och det alldeles bestämt.

Hur skall nu problemet lösas, så att sjukvårdens krav på kontroll inte kommer i konflikt med patientens krav på läkarens tystnadsplikt, Enligt min mening går inte detta problem att lösa annat än genom att ge avkall på kravet på utsättande av diagnos på intygen. Nu gör väl

de flesta läkare så att de i ömtåliga situationer — jag behöver här inte exemplifiera sådana — skriver en allmän, intetsägande diagnos på sina intyg, och det godkännes, vilket visar att det går att klara sig utan diagnos. Låt oss alltså slippa skriva diagnosen på intygen!

— — —
Jag skulle önska att de som så lätt vifta bort tystnadsplikten någon gång satte sig in i den situation som inträffar då de själva en gång bli sjuka och måste söka vård. Låt oss anta att han eller hon får en allvarlig sjukdom eller något som han själv uppfattar som en allvarlig sjukdom. Han har då en bestämd uppfattning om sin sjukdoms betydelse. Den är något alldeles för sig, olik alla andra. Han vill veta vad som fattas honom, och sedan han fått veta detta vill han ha snabb hjälp. Men han önskar också att det som han fått veta i denna kanske allvarligaste stunden i hans liv stannar mellan honom och hans läkare. Han tänker kanske: "Skall jag tala om det för min hustru. Nej, jag låter nog hellre bli, då oroar jag henne bara." Eller säger han sig kanske: "Ja, hon skall få veta det, men ingen annan." Tankar och känslor av den arten äro mycket naturliga i en sådan situation. Sådant får man inte sätta sig över, därför att fordringarna på ett formellt riktigt tillämnande av sjukvårdens bestämmelser skall vara uppfyllda. Men vi återgå till vår patient. Det är inte bara känslor som rör sig hos honom. Även förnuftet mobiliseras. Han vill se om sitt hus. Vad händer om någon ovidkommande får reda på hans sjukdom. Ekonomiska intressen kan stå på spel och de kan vara av större betydelse för honom och hans familj än det sjukbidrag han ev. kan få från sjukvården."

*

Dr Möller har förvisso rätt. I större städer spelar det kanske inte så stor roll att sjukvårderna får ta del av läkarnas diagnoser, men i mindre kommuner, där alla känner alla, kan det vara till stor skada för många sjuka. Man behöver bara tänka på människor med sådana åkommor som veneriska sjukdomar, narkomani, alkoholism, abort och psykiska rubbningar.

Sedan årtusenden tillbaka har patienterna kunnat lita på läkarnas tystnad. Detta förtroende får på inga villkor förstöras av byråkratiska myndigheter.

Red.

Läkarförbundet och läkarbristen

"Intaget av nya studenter vid de medicinska högskolorna har ökat till 408 per år", skriver *Morgon-Tidningen* på ledarplats. "Även utan ytterligare immigration av utländska läkare når läkarkåren därmed 1970 en storlek, som svarar ungefär mot vad som enligt den nyströmska arbetskraftsutredningen skulle behövas redan 1965 (8.500). Men det betyder ju näppeligen att läkarbehovet blir fullt tillgodosett ens 1970. Majoriteten inom ÖHS-kommittén ifrågasätter dessutom starkt om inte behovet och behovsökningen räknats i underkant i de nyströmska kalkylerna. Man hänvisar härvidlag inte bara till den stora brist som det gäller att avverka och till efterfrågans starka fortsatta tillväxtbenägenhet utan också till det förhållandet att även läkare kan komma att ställa välmotiverade krav på arbetstidsbegränsning — en sak som arbetskraftsutredningen inte beaktat.

Men från läkarförbundet låter det anorlunda. Med detta ökade studentintag vid högskolorna blir det 14.000 läkare omkring år 2000, ropar man förskräckt. På blodigt allvar begär man så omedelbara åtgärder för minskning av intagningen vid de medicinska utbildningsanstalterna och säger samtidigt att denna intagning på lång sikt bör ligga någonstans mellan 200 och 300.

I verkligheten blir det naturligtvis många tillfällen att i god tid före år 2000 ompröva hur många läkare som framtiden behöver utbildas. I dagens läge kan vi inte utan vidare ta för givet ens att 14.000 skulle komma att bli för mycket år 2000. Visserligen skulle det betyda väsentligt mer än en fördubbling gentemot nuvarande antal (ca 5.700) — och det på en period av 40—45 år. Men enbart på de sista 30 åren har läkarkåren ungefär tredubblats. Det har inte lett till läkar-

(Forts. sid. 21)

Södersjukhuset får klinik för rehabilitering

Sjukhusdirektionen i Stockholm har nu framlagt ett konkret förslag om att arbetsvården i huvudstaden skall kompletteras med en medicinsk rehabiliteringsklinik i anslutning till Södersjukhuset. Kliniken ingår i den plan för arbetsvårdens utbyggnad, som tidigare principbeslutats av staden efter förslag från socialvårdens planeringskommitté. Projektet korresponderar också med den PM angående rehabiliteringscentraler vid centralasaretten, som medicinalstyrelsen utarbetat.

Enligt planerna skall kliniken få plats för 45 patienter, vilket innebär, att även andra stockholmsjuk-

(Forts. sid. 23)

UR PRESSEN

Höckt juder svärjes namn på jord

I en av stockholmstidningarna kunde man den 30 juni 1899 läsa följande under "Meddelande från allmänheten".

Öppet brev till svenska tonsättare. När skola vi få en verklig folksång?

Med sorg i hjärtat måste vi svenskar tillstå att vi sakna det käraste ett land äger, det mest tändande en nation behöver, nämligen en verklig folksång. Med vilken entusiasm sjunger inte franska folket sin marseljäs, hur dånar inte med hela kraften av fosterlandsälskande lungor Die Wacht am Rhein och Deutschland, Deutschland über alles och hur mycket lyckligare lottade än vi äro inte de norska och finska folken då de sjunga sina mycket populära sånger Ja, vi elsker dette landet och Vårt land, vårt land, vårt fosterland. Och dock är sångens konst vår käraste utövning. Vi sakna ej heller den verkliga entusiasmen för att i toner tolka våra känslor. Det är alltså endast själva den medryckande melodien vi behöva.

Ett hundratal av Stockholms sångare sammanträdde för några månader sedan och beslöt att ställa en uppmaning till hrr tonsättare:

Giv oss en folksång!

De vid sammanträdet valda kommittéerade inbjuda härmed Sveriges tonsättare till en tävling i komponerandet av en svensk nationalsång. De till tävlingen inlämnade sångerna skola vara satta för fyrstämmig manskör men dock vara lämpliga att sjungas unisont. Dessutom böra de vara skrivna i enkel populär stil, helst i marschtempo. Huvudsaklig hänsyn tages till melodien.

Efter ett avsnitt om reglerna för själva tävlingen avslutas uppropet med följande rader:

Det är ur en hel nations hjärta vi tala då vi härmed rikta en bön till våra tonsättare att deltaga i denna tävling och skänka en längtande sångarskara, ja ett helt folk en gemensam sång att hålla dyr och kär. Ej kunna prisen bli så stora, men förvisso skall svenska folkets

Om en nationalsångs-pristävling vid tiden kring sekelskiftet berättar i denna artikel

LENNART KJELLGREN

tacksamhet i alla tider ägnas dem som med en sång förmå ena detsamma i en tonernas fosterlandsdyrkan.

I den jury som skulle bedöma de insända tävlingskompositionerna ingick f. statsrådet Gunnar Wennerberg, fil. dr A. M. Myrberg samt sångläraren och kördirigenten Julius Wibergh. Wennerberg utgick emellertid ur juryn innan den avslutat sitt arbete, och han ersattes av dir. H. Berens.

Det verkar som om uppropet tillkommit under någon ögonblickets ingivelse, måhända en kväll i en krets av glada sångarbröder. Själva tidsandan utgjorde en förträfflig groningsgrund för patriotiska stämningar. Manskörsången upplevde en guldålder och skilsmässan från Norge, som blev ett faktum först några år senare, satte de nationella känslorna i svallning. Riktigt grundligt genomtänkt var nog inte detta upprop till Sveriges tonsättare. Dessa kände sig nog manade att anslå några fosterländska ackord och därigenom möjligen säkra sig om ett äreminne som skapare av en svensk nationalsång, men till en bra melodi behövdes en text vars innehåll anslöt sig till melodin. Man letade genom vad som fanns i den vägen, men vare sig Tegnér, Geijer, Atterbom eller någon av de övriga nationella skalderna hade skrivit något som lämpade sig som underlag för en melodi "i enkel populär stil, helst i marschtempo". Följden blev att tävlingskommittéerade erhöi uppmaningar från tävlingskomponisterna att skaffa fram lämpliga texter. Det skedde på så sätt att man uppdrog åt bl. a. Verner von Heidenstam, Frans Hedberg och Harald Jacobsson att skriva lämpliga dikter. Den 19 september publicerades deras bidrag i den tidning som infört uppropet, och samtidigt

meddelade kommittéerade, att intresset för tävlingen var synnerligen livligt. Redan hade man fått mota inte mindre än 25 olika kompositioner.

Frans Hedbergs text omfattade sex långa strofer, men en av dem räcker nog som prov på dess i allra högsta grad traditionellt fosterländska ton och innehåll.

Sverige, du vår gamla moder
med ditt hav, din brutna strand.
Dina sjöar, berg och floder
dina fält bland sten och sand.
När från dina stordådstider
minnets stjärneglans sig sprider
varmt vi bedja hand i hand:
Väx och blomstra fritt från strider
du vårt dyra fosterland.

Harald Jacobssons opus inleddes med följande strof:

Sverige är mitt allt på jorden
intet är som Sverige skönt,
med det vita fjäll mot Norden,
furugördlat, norrskenskrönt.
Där gå fria stolta strömmar,
ljuv och rik är insjöns våg,
där bo fädrens stolta drömmar
än i trogna söners häg.

Verner von Heidenstam bidrog med texten till den numera inte alldeles okända "Sverige". I en version som förelåg till underlag för nationalsångtävlingen hade inledningen följande lydelse:

Sverige, Sverige, Sverige (vida) fosterland
vår längtans stilla bygd, vårt hem på
jorden... osv.

I nte bara de skalder, som fått i uppdrag att leverera texter till komponisterna, lät skaldeådran flöda. Under den närmaste tiden kunde man så gott som dagligen få se fosterländska dikter i tidningarna under rubriken "Nationalsångspristävlingen". De flesta dolde sig blygsamt under signatur.

En som kallar sig "Thule" kväder den 26 sept. 1899.

Gud värne Sverige med dess stam
och dane fram
en ätt som trår till höga mål
och ljuset tål.

KULTURELLT

Och den allt annat än fosterländska signaturen "Ben Ali Bey" försäkrar några dagar senare:

Vid alla minnen som du har du Sveas
sköna land
jag städe svär att hålla kvar min gamla
kärleksbrand.

Jag älska vill i lust och nöd
vid morgonljus och aftonglöd —
och vill du hava mig till stöd
så lita på min hand.

Käsören Dan som vid denna tid medarbetade i den tidning som från början infört uppropet raljerade i ett kåseri om tävlingen.

"Några av våra snillrikaste skaldes ha redan klämt fram vad de kan ha att säga om gamla fosterlandet. De övriga hålla förmodligen ännu på med att riva sig i huvudet och slå i rimlexikon. För övrigt ska inte herrskapet inbilla sig att det bara är våra allra snillrikaste skaldes som göra sig besvär. Ånej. En sago- likt stor hop andra unga skrivkun- niga individer inskicka dagligen mer eller mindre originella national- sånger till den här tidningens re- daktion.

Det bör kännas synnerligen lug- nande för herrskapet att veta att det finns så kärnfriska ynglingar som rentav svärja att våga liv och blod och alltsammans i den visser- ligen något dunkla men därför ock- så naturligtvis så mycket rusligare striden för det arma fosterlandet. Herrskapet behöver inte göra något annat än sitta med händerna knäpp- ta över magen och titta på medan ynglingarna kämpa.

För att herrskapet ska få en liten hum om de verkliga juveler av poe- tisk och fosterländsk flykt som re- daktionen har i sin ägo så har jag åtagit mig att göra ett verkligt gott urval. Ja, hör bara:

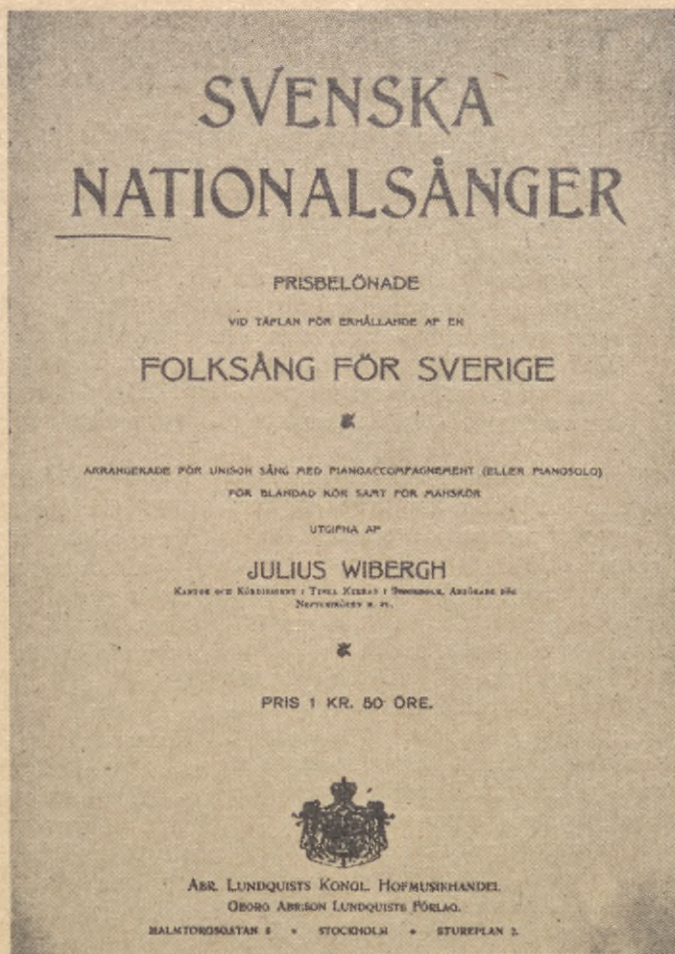
Sverige, ack vi älska dina fjäll
skogar, sjöar och hotell...

Och ännu eldar du mitt mod
du hulda svenska kvinna
om än i lärosal och bod
min mö jag nu må vinna,
om än min mö i telefon
på telefonstation...

O fosterjord, ditt smörgåsbord
Du hjälteätt på bicyklett...

Till sist gör Dan själv en parodisk
nationalsång som inledes med de
djupt kända orden:

*Pristävlingens
resultat blev
häftet "Svenska
national-
sånger" med
tio komposi-
tioner.*

Svenskar ej ordom
mera om fordom
svärjom en svordom...

Ett bidrag till nationalsångpristäv-
lingen som aldrig kom till Dans
eller tävlingsjuryns kännedom var
emellertid den småländske bond-
drängen Pära Olssons opus. Anled-
ningen härtill var att församlingens
pastor inte kunde hålla sig för gaps-
skratt när drängen visade upp täv-
lingsskriften för honom. Den tryck-
tes senare i ett vishäfte och såg ut
så här i original:

Höckt juder svärjes namn på jord
Häj sjong Hopp fallera Laläj
de ä de Likesta i nord
Tjo sjong Hopp falle Räj
För där finns de granne töser
å blåbär å kröser
å Pojka me Modd i sitt ädla bryst
Me Kniven i gjärtat dom säger inte
Knyst... etc.

När pastorn så där ofint gapskrat-
tade åt skaldestycket avstod förfat-
taren från att sända in det. När
tävlingstiden utgick hade juryn i

alla fall över hundratalet komposi-
tioner och texter att välja på. I sinom
tid utvaldes tio av dessa och tryck-
tes i ett litet häfte "Svenska nation-
alsånger". Särskilt anmärknings-
värt är att förutom de tio prisbe-
lönta sångerna har man även tagit
med "Du gamla, du friska..." Själ-
va tävlingen hade ju egentligen un-
derkänt denna sång som vår nation-
alsång. Nu hade man i alla fall
tagit med den bland de nya sånger-
na, och framtiden skulle utvisa att
det blev den som kom att överleva
de övriga. Knappast någon av de öv-
riga har nått någon mera vidsträckt
popularitet och ingen av dem kan
på något sätt betecknas som folk-
sång. Däremot har åtminstone ett
par av dem, bl. a. Sverige är mitt
allt på jorden... i Henrik Heimers
tonsättning blivit en välkänd skol-
och föreningssång. Alice Tegnér är
representerad med inte mindre än
tre sånger, men hennes talang var
väl inte inriktad på just den här
genren. Bland de övriga tonsättarna
kan nämnas Ivar Widéen, Ivar Hall-
ström, Aug. Enderberg och L. Aug.
Lundh.

(Forts. sid. 23)

Sintrams gård konvalescenthem

Björkefors heter det allra nyaste tillskottet i raden av konvalescenthem för lungsjuka och det ligger i den vackra Fryksdalen i Värmland. Det är en utomordentligt vacker och ändamålsenlig byggnad, som länets landsting inköpt för de lungsjukas räkning.

Gården är en gammal herrgård, på sin tid ägd av den patron Sintram, varom Selma Lagerlöf berättar i Gösta Berlings saga och som hon beskriver som den lede själv. Det sägs också att den elake Sintram skall gå och spöka på gården, men det har man svårt att tro sedan man legat där några nätter och sovit mycket gott — och utan att störas av några spöken!

Innan de lungsjuka i Värmland fick överta Björkefors drevs det som arbetarkvinnornas semesterhem i Värmland. Organisationen hade dock ytterligare ett hem — Frykenstrand på andra sidan sjön — och det blev för dyrt att ha "två hushåll", varför man beslöt att bygga ut Frykenstrand. På detta sätt fick de lungsjuka sin chans till ett nytt konvalescenthem. Värmlänningarna hade ju tidigare Dennicketorp utanför Filipstad, men som detta var alltför omodernt, och det därtill visade sig att vattenfrågan inte gick att lösa, lades driften ner där efter endast ett år. Under fjolåret vistades också en del värmlänningar på konvalescenthem utanför länet.

Men i år får värmlänningarna vistas under eget tak — och i en naturskön och sagoomspunnen miljö. Björkefors ligger på Frykens östra strand och högt över sjöns yta. På västsidan finns en härlig terrass och nedanför denna utbreder sig en stor del av den fem tunnland stora trädgården, och den går ända ner till sjön. Från terrassen och från husets allra flesta fönster har man den mest hänförande utsikt västerut och norrut över Fryken, på vars andra sida den imponerande Tossebergsklätten — Gurlitta klätt i sagan — reser sig.

Gården ligger avskilt och isolerad från den omkringliggande bygden tack vare den lummiga trädgården med de gamla ärevördiga träden, men den ligger ändå inte "bortom all ära och redlighet". Det är sålunda endast fem minuters väg till järnvägsstationen Edsbjörke vid Fryksdalsbanan — som går mellan Torsby och Kil och har förbindelse med bl. a. det omkring åtta mil avlägsna Karlstad. Till köpingen Sunne — Fryksdalens centrum — är det endast åtta kilometer, dit man kommer antingen med tåg eller med buss.

Plats för 45 gäster

Björkefors är i två våningar — tre med den inredda vindsvåningen — och huset inrymmer allt man kan begära av ett konvalescenthem. Normalt har det plats för 30 gäster, men vid behov kan platsantalet ökas till 45.

På nedre botten ligger givetvis köksavdelningen med källarutrymmen under. De senare inrymmer — förutom värmecentralen — ett mycket rymligt frysrum samt tvättstuga med badmöjlighet. Till köket har man överflyttat det nyinköpta stora kylskåp, som Värmlands CO

fick till Dennicketorp. I bottenvåningen finns också matsalen — som är inrymd i en relativt nyuppförd vinkelbyggnad till huset — och vidare hallen med sällskapsrum samt ytterligare en salong. Dessa tre senare lokaliteter vetter alla åt sjösidan. Genom att man har två samlingsrum kan således rökare och icke-rökare få varsitt sällskapsrum. I nedre våningen finns också en del sovrum.

Det största antalet sovrum ligger dock i andra våningen. Och vilka sovrum! I dessa större rum är det två sängplatser, men vid överbeläggning går det mycket väl för sig att ställa in ytterligare en säng. De badkar som finns fick konvalescenthemmet överta av de förra innehavarna.

I tredje våningen ligger så ett antal enkelrum, men besväret med trapporna glömmar man när man får se utsikten därupifrån! Till varje rum hör givetvis tvättställ, och i varje våning finns det badrum. På södersidans andra våning ligger en solaltan.

En kvartett från invigningen. Björkefors föreståndarinna, fru Anna Larsson (t. v.), Värmlands CO:s kassör, fru Gullan Ahlström, ordf. i hemmets styrelse, Per Ahlström (t. v.) och CO-ordf. Sigvard Berglund.

Landstinget tvekade

Björkeförs invigdes lördagen den 5 januari i närvaro av landstingsgubbar, doktor Rolf Lemming vid Arvika-sanatoriet, en del dispensärsköterskor samt representanter för de lungsjukas centralorganisation i Värmland. Ordföranden i styrelsen för Björkeförs Per Ahlström, Karlstad, hälsade välkommen och uttryckte glädjen över att hemmet kommit till stånd.

Landstingsdirektör Petrus Jansson erinrade i sitt invigningsanförande om att detta inte var det första konvalescenthem som Värmland haft.

— Dennicketorp slog ju inte så väl ut, sade han bl. a., och vi stod till en början tveksamma inför uppgiften att skaffa ett nytt. Anslutningen till Dennicketorp visade dock att behovet fanns och när så möjligheten att få inköpa Björkeförs yppade sig ansåg vi det klokt att

Ett kökstriumvirat på Björkeförs. Fr. v. fru Gunborg Nilsson, frkn Irene Larsson och kokerskan fru Majken Larsson.

Aktuellt

slå till. När vi nu till de lungsjuka överlämnar detta vackra hem, som har det vackraste läget i Värmland, hoppas vi att det skall skötas så som landstinget tänkt sig.

Doktor Lemming redogjorde i sitt tal bl. a. för arbetet bland de lungsjuka. Han sade, att mycket gjorts för de lungsjuka men att ännu mycket är gjort.

— Konvalescenthemmen är en viktig gren av tuberkulosvården, sade han. Den kan inte nog uppskattas. När de lungsjuka legat länge på ett sanatorium — och ofta får den sjuke ligga ett år och kanske mer — så infinner sig ledan mot sjukhusatmosfären. Detta måste vi förstå. I en sådan situation är det gott för patienten att få komma till ett konvalescenthem, att få byta ut sjukhusluften mot en tid i denna härliga natur. En tid vid ett konvalescenthem är också en lämplig övergång till normalt liv — det är god psykoterapi.

Priset 325.000 kr

Björkeförs kostade landstinget 325.000 kronor med de inventarier som konvalescenthemmet fick överta. Hela den utrustning som Vär-

lands CO hade vid Dennicketorp har överflyttats till Björkeförs, och vidare har hemmet fått överta möbler och husgeråd från det nedlagda bygdesanatoriet i Säffle. Hemmet står sålunda väl rustat för att ta emot de gäster man väntar. I detta avseende finns det också genom det clearingförfarande, man ämnar tillämpa, möjlighet för även andra än värmlänningar att få komma dit och njuta av den härliga miljön vid Fryken.

Hemmets föreståndarinna är fru Anna Larsson, tidigare bosatt i Enköping. Den invigningslunch hon och hennes medhjälpare i köket — kokerskan Majken Larsson samt biträdena fru Gunvor Nilsson och Irene Larsson — bjöd varslar om att gästerna kommer att få god mat.

Ordf. i styrelsen för hemmet är Per Ahlström. I övrigt består styrelsen av Värmlands CO-ordf. Sigvard Berglund, Säffle, kassören och eftervårdskuratoren fru Gullan Ahlström, Karlstad, sekr. Ove Nord, Skåre, Evert Thyberg, Hagfors, Karl Berg, Kristinehamn, Bertil Hultman, Arvika, samt den sittande ordf.

i Patientföreningen Enighet i Arvika, f. n. Urban Högqvist, Hagfors. Vidare är i styrelsen dr Lemming, Arvika, med som rådgivande ledamot, och som landstingets representant fungerar landstingsmannen C. J. Mellström, Sunne.

Ove Nord

● LYCKLIGT ATT...

(Forts. fr. sid. 11)

att det inte skulle bli till skada för någon, om det kom på avvägar, fördomar som i viss mån lever kvar i vår egen tid. De gamla nordbornas uppfattning gick ut på att allt som hade tillhört en person rent fysiskt skulle få följa honom i döden. Annars fick han ingen ro i graven.

Ill.: Yngve Svedlund

**Ni har väl prenumererat
på STATUS ?**

Lyckligt att födas med tänder

Tändernas vård är ett viktigt kapitel i en modern människas tillvaro. Innan folktandvården och skol-tandvården bröt igenom var det också ett ekonomiskt problem för många. Om inte annat så markerade tänderna en klasskillnad mellan fattig och rik — och gör det kanske i någon mån än i dag. Dan Andersson talar i en av sina dikter om sina trasiga tänder, och jag känner en viss skald från Örebro som en gång i tiden inte hade en enda tand i sin mun. Sedan dess har han kommit i ropet, fått stipendier flera gånger om och uppträder nu på författarkongresser och i andra litterära sammanhang, men med tänder.

Men det är inte bara vi moderna människor som har bekymmer och besvär med våra tänder. Våra förfäder hade det också. För dem var tandvärken en svår och mycket vanlig åkomma. Då vetenskapsmän för åtskilliga år sedan tog fram och studerade Gustaf Vasas kranium, kunde de konstatera, att han lidit av en mycket långvarig och svår tandvärk, vilket säkert hade sina politiska konsekvenser. Om han hade sluppit denna plåga, skulle han kanske ha varit en mindre sträng och bister herre än han var.

Manius Curius, den tandförsedde

Tänderna ansågs som mycket värdefulla i gamla tider. Innan barnet hade fått sin första tand ansågs det ha lätt för att bli utsatt för in-

ERIK GÖSTA ELF

kåserar om tänder och tandvärk i gångna tider. Barnen ansågs speciellt utsatta för onda makters spel ända tills de fått sin första tand. Att slå ut tänderna på folk var ett mycket svårt brott enligt den babyloniska lagstiftningen, och den skyldige fick plikta med sina egna tänder. På ett tidigt stadium skapade folkfantasin tandmasken, en otäck gul mask med svart huvud, som orsakade tandrötan. Ingen har någonsin sett den, men alla trodde på den ända fram till 1700-talet. Böner till Jungfru Maria, likkistspikar och brännvin hörde till bote-medlen mot tandmasken och tandvärken.

flytelser från onda makter. Att nämna barnets rätta namn före denna tid var inte lämpligt. Det var heller inte bra för barnet att se sig i spegeln. Det kunde också hända, att barnet inte blev betraktat som en riktig människa förrän den första tanden hade visat sig.

Ett gott tecken var om barnet råkade födas med en eller ett par framtänder i underkäken, vilket stundom händer. Ett sådant barn

skulle bli en person som kunde "bita ifrån sig". Han eller hon skulle klara sig bra i livet. Historien berättar om flera framstående personer, som kommit till världen med detta privilegium. Plinius nämner de högtstående romarna Papirius Carbo och Manius Curius, den sistnämnde med tillnamnet Dentatus, den tandförsedde eller tandbärande. Män från senare tider är Richard III, Ludvig XIV, kardinal Mazarin och stadsmannen Mirabeau.

Hårt straff för utslagen tand

Förlusten av tänderna var något som inte bara skämde utseendet utan också hindrade en persons tal-förmåga. En man, som hade svårt för att hävda sig i ordbyte, som saknade förmåga att bita ifrån sig — för att än en gång återkomma till det uttrycket — gick flerstädes under namnet tandlös, bl. a. i Norge och på Island.

Att slå ut tänderna på folk medförde också stränga straff. Så långt tillbaka som till 2000 f. Kr. fanns i den babyloniske lagstiftaren Hamurabis lag en paragraf härom. Där heter det, att den skyldige måste böta med sina egna tänder. Detta stämmer väl överens med den judiska uppfattningen: öga för öga, tand för tand. Tänderna värderades hos de gamla israeliterna lika mycket som ögonen och det vill inte säga litet. Att bryta ut tänderna var hos judafolket ett straff för den som hade bitit en annan under slagsmål, och i en av sina psalmer ber Konung David Gud, att han måtte straffa hans fiender genom att slå ut tänderna på dem.

Urin renade tänderna

Gångna tiders tandvård skiljer sig avsevärt från vår. Ett medel som sedan gammalt haft anseende för att vara gagneligt för tänderna är lök. Det användes redan hos de gamla egyptierna. Här i Norden var seden att tugga kåda, isynnerhet gran-kåda, ganska vanlig. I Nordnorge och på Island förekom i långa tider bruket att tugga kvennerot för att hålla tänderna rena och hindra tandrötan.

Till de högre klasserna i Europa spred sig under medeltiden tand-

Ända fram till 1700-talet trodde våra förfäder, att tandvärken orsakades av tandmasken, en gul fantasimask med svart huvud.

Likkistspikar från kyrkogården påstods kunna lindra tandvärken.

stickan som kunde vara av fjäder, trä, järn eller ben. Därtill kom bruket att skölja munnen med vatten, vilket var ännu äldre. Denna sed står omtalad i de äldsta babyloniska texterna och finns omnämnd på flera ställen i den klassiska litteraturen. Som exempel kan nämnas den senromerske filosofen Epiktet och de båda historieskrivarna Plinius och Catullus. Men seden blev också snart känd här i Norden. "Tvättar mannen sina tänder om morgonen, så får han ingen tandverk" heter det i en norsk läkarbok från senmedeltiden. En mindre apptilig rengöringsmetod var att på morgonen skölja munnen med nattens urin. Den var vitt utbredd och den rekommenderas till och med av den framstående tandläkaren Pierre Fauchard, tandläkarkonstens förnyare.

En annan underlig form av folklig tandvård står omtalad i en liten bok som kom ut så sent som 1915. För att hålla tänderna friska och rena skall man tvätta ansiktet varje dag på bestämda tider med rent, kallt vatten, men man skall torka sig först fem minuter efteråt. En kanske mera förnuftig metod var att rengöra tänderna med fint salt och bränt rågbröd.

Tandvärken skildras ända sedan antiken som en av de värsta åkommor en människa kan råka ut för. Den medicinske författaren Celsus kallar den för den största tänkbara plåga och Shakespeare säger i sin komedi "Mycket väsen för ingenting", att den filosof inte finns, som klarar den med tålmod.

Tandvärken har länge sysselsatt folkfantasin och gett upphov till en mängd underliga föreställningar. En av dessa är tandmasken, en hypotetisk tandparasit. I babyloniska skrifter på lertavlor förekommer tandmasken såväl som botemedlet mot den, en ört, kallad vildrot. Den brukades samtidigt med att man läste en trollformel tre gånger.

Den förste, som skrivit om tandmasken i klassisk litteratur, är Scribonius Largus — död 43 e. Kr. — som var livegen hos kejsar Claudius. Från antiken gick det underliga djuret över i skolmedicinen och godkändes av läkarna under hela medeltiden. Det beskrevs till och med till sitt utseende. Masken hade gul kropp med svart huvud — trots att ingen hade sett den. Den redan nämnde franske tandläkaren Fauchard, som levde på 1700-talet, var den förste som vågade bestrida dess existens.

En stor del av de mer eller mindre underliga botemedel, som rekommenderades, gick ut på att dräpa tandmasken. Detta kunde ske på många olika sätt. Ett av de primitivaste var att läsa en ramsa samtidigt med att man utförde diverse underliga ceremonier. Under kristen tid anropade man ofta Jungfru Maria, Jesus eller något helgon i en s. k. tandvärksbön. Men dessutom hade kyrkan sitt eget skyddshelgon mot tandvärk, S:t Appolonia, som brändes på bål i Alexandria 249 e. Kr. sedan hennes tänder hade slagits ut ur munnen på henne av bödeln.

Likkistspikar rekommenderades

De hedniska sederna fortlevde dock länge. Sålunda var det vanligt att man försökte överföra värken på växter, djur, träd eller stenar i samband med någon trollformel. Något som också tillhörde hedendomen var tron på de dödas förmåga att i vissa fall befria från sveda och värk. Sålunda ansågs det vara bra att lägga kyrkogårdsjord på den onda tanden. Det var också bra att peta i den med en spik från en likkista, och om spiken var mycket gammal och mycket rostig så var det så mycket bättre.

Men till slut övergav man dessa alltför vidskepliga föreställningar och började i stället att använda sig av olika örter som botemedel. Att bota sjukdomar med örter får inte betraktas som något alltigenom vidskepligt eller hedniskt. Den visdom, som många s. k. kloka gubbar och gummor ägde, var inte bara humbug. Man kom snart också att använda medel som fortfarande är i bruk, exempelvis salt, brännvin, varma omslag och pipolja för ihåliga tänder. Men något som man inte tänkte på var att dra ut den sjuka tanden.

Utdragningar skedde bara i yttersta nödfall. I de flesta fall, då utdragning verkligen förekom, var det bara fråga om lösa tänder. Denna ovilja mot att befria sig från en kroppslig del även då den var till skada bottnar säkert i religiösa eller vidskepliga föreställningar. Vi känner också till från gravar och genom historiska urkunder hur man fordom samlade på inte enbart utdragna tänder utan också på hår, naglar och förlorade fingrar. Dylikt avfall skulle man ta vara på för att ha det till hands på domens dag eller för

(Forts. sid. 9)

Opium jäser innan det rökes

Morfin — morphium — är en ren alkaloid, som förekommer i mjölk-saften hos vallmons, *Papaver somniferum*, frökapslar. Kort före kaps-larnas mognad rinner saften rikligt, och av denna framställes det icke okända giftet opium. Detta har en egendomlig narkotisk lukt och en bitter smak. Av opiet framställes de s. k. opiumbaserna, av vilka de viktigaste är morfin, kodein, tebain, papaverin, narkotin och narvein.

När vi hör ordet opium tänker vi kanske främst på njutningsmedlet, som både tuggas och ätes, men framför allt rökes för att framkalla ett rus, som ger angenäma och behagliga drömmar. Det opium, som rökes, är ett särskilt preparat, som kallas "tschandu". Det beredes på så sätt, att saften av frökapseln urlakas med vatten och filtreras varpå lösningen får avdunsta och jäsa under inverkan av mögelsvampen *Aspergillus niger*.

Opiumkriget

Lång tid före vår tideräknings början var opiet känt i Kina och de mohammedanska länderna. Från dessa områden kom varan till Europa och den amerikanska kontinenten, och här blev den en verklig handelsvara. Då man äntligen fick upp ögonen för opiets skadeverkningar, förbjöds all införsel av detsamma.

Smugglingen florerade flitigt över hela världen, och det kan exempelvis påpekas, att den kinesiska rege-

SIGGE STENSTRÖM

käserar om olika opiumalkaloider och om curare. Opiet är känt sedan årtusenden tillbaka och många miljoner människor har under tidernas lopp använt det som njutningsmedel. Men samtidigt har opiet — och framför allt dess morfin — såsom smärtstillande medel varit till välsignelse för otaliga sjuka människor. Curare har länge använts som pilgift av indianerna kring Orinoco, men det var först år 1938, som det "upptäcktes" i medicinsk mening.

ringen år 1820 förbjöd all import av opium, vilket ledde till krig mellan England och Kina — det s. k. opiumkriget — vilket slutade år 1842 då Kina tvingades slopa införselförbudet.

Det är inte små kvantiteter av opium som producerats under årens lopp. Åren 1873—1874 tillverkades enbart i Indien 6.358.495 kg, varav 6.144.132 kg exporterades till Kina.

Som tidigare nämnts framställes morfinet av opium. Ordet morfin kommer av Morfeus — drömmarnas gud — egentligen drömbildernas skapare (av grek. morfē — gestalt), en figur i antika historien, som vi möter redan hos Ovidius. I modernt språkbruk förväxlas han ofta med sömnens gud, men i själva verket var denne hans son.

Påverkar stora hjärnan

Morfinet upptäcktes av den tyske apotekaren *Sertürner*, som hade sin verksamhet i Paderborn. Under åren 1804—1817 offentliggjorde han flera medicinska arbeten om sina upptäckter, innan vetenskapen förstod vad han kommit fram till.

Morfinets kemiska formel är
 $C_{17}H_{17}NO(OH_2) + H_2O$

Således är det lösligt i vatten och framför allt i alkohol.

Morfinet har inverkan på nervsystemet och minskar smärtekänslan. Det verkar även sömngivande och om orsaken till sömnlösheten är smärtor, är det ett lämpligt sömmedel. Det nedsätter även hostreflexen, retningen till hostattacker blir mindre.

Vid större doseringar påverkas emellertid hjärtverksamheten och andningsorganen. Andningen blir långsam och oregelbunden, och patientens pupiller blir starkt sammandragna.

I första hand påverkar morfinet stora hjärnan och därefter det centrala nervsystemets övriga delar.

Oumbärligt för läkarna

Som läkemedel är morfinet — trots sin giftverkan — oumbärligt för våra läkare. Tyvärr ger morfinet, genom sina applivande och ro-givande egenskaper upphov till missbruk av patienter, vilka vant sig vid detsamma. Under sådana omständigheter uppstår den "kroniska morfingiftningen", vilken lätt bryter ned den mänskliga organismen.

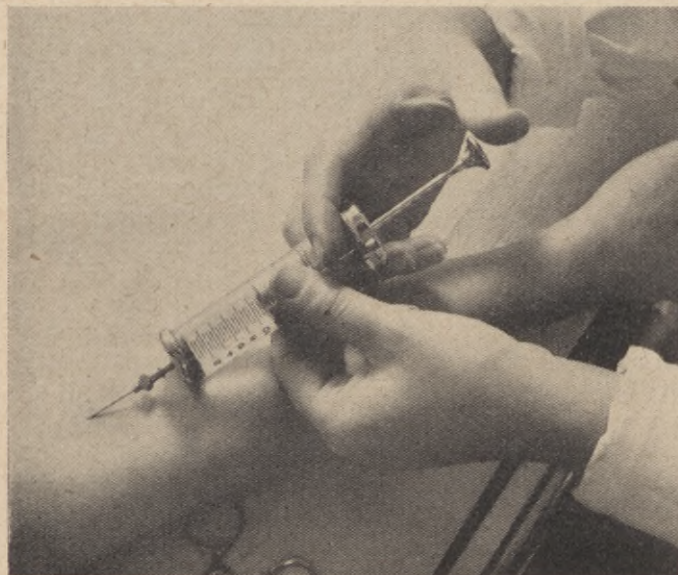
Läkemedlet är dock efter så många år i bruk och hämtas allt fortfarande ur naturen.

Pilgift med många namn

Kanske de flesta av oss känner till giftet "curare" och vet att detta är förknippat med ett visst pilgift. Ursprungligen är det ett hos indianstammarna kring trakten av floden Orinoco brukat pilgift, vilket läkarvetenskapen på senare tid accepterat och börjat använda sig av i bekämpningen av våra mänskliga sjukdomar.

Giftet har i infödingsdialekterna många namn, såsom curari, wourara, wourari, wuorali, urari, curara, urinarery m. fl.

(Forts. sid. 19)

Morfinsprutan har lindrat många plågor.

SANATORIEPATIENTERNAS "FRITID"

Modern sanatorievård innebär inte bara måltider, liggturer och medicinsk behandling, nej, en stor del av patienternas vardag ägnas åt vad man kanske kan kalla fritidssysselsättningar. Och vad består dessa sysselsättningar av? Jo, bl. a. föreningsverksamhet, underhållning, studier, bildnings- och arbetsterapi. Status har gjort ett besök på Stockholms stads sanatorium, Söderby sjukhus i Uttran, och studerat de 360 patienternas fritidssysslor.

Styrelsen för patientföreningen har bl. a. ett finger med i spelet, när det gäller bio, föreläsningar och annan underhållning. En vald nöjeskommitté har ansvaret för de dagliga sändningarna av grammofonmusik i sjukhusets lokalradio. Radioanläggningen ägs av sjukhuset, men skivarkivet, som nu omfattar ca 1.200 plattor, tillhör patientföreningen. Anslag till nya skivor lämnas av såväl föreningen som sjukhuset.

Nämnas kan, att föreningen får disponera en egen lokal för sina styrelsesammanträden och sitt expeditjonsarbete m. m. De "stora" föreningsmötena hålls i sjukhusets samlingsal.

Föreningen driver också en egen affär, där patienterna kan köpa nästan allt vad de behöver från rakblad och hårnålar till choklad och brevpapper.

Bio varje vecka

Filmförevisning "serveras" patienterna en gång i veckan. Så där var fjortonde dag anordnas dessutom underhållning med sång, musik och annat vad därtill hör. Ibland medverkar egna förmågor, dvs. inläggande patienter. Ungefär var fjortonde dag bjuds det också på föreläsning. Den 11 februari exempelvis berättade fil. lic. Bertil Lauritzen om "en filmkonstnärns utveckling" (Sucksdorff) och den 25 i samma månad talade fil. dr Per Collinder om färder "i stålkula till havets botten".

Biblioteket på Söderby fyller en viktig uppgift. För dagen omfattar det ungefär 2.000 band. Bibliotekarie är frk Swjetlana Hoffman, och tre dagar i veckan har hon öppet för utlåning. Det är många patienter, som är sängliggande och inte kan besöka biblioteket, men de glöms inte bort för det. En gång varje vecka kör bibliotekarien runt

till varje vårdavdelning med sin "bokbuss", och sådana böcker som då inte finns med i "bussen" kan patienterna beställa.

Studiecirkel i notläsning

Frk Hoffman är inte enbart bibliotekarie. Hon tjänstgör också som sjukhusets bildningsterapeut.

— Det jobbet inbegriper en massa olika saker, berättar hon. I fråga

Reportage

av ÅKE ROOS

om t. ex. föreläsningarna och inköpen av grammofonskivor samarbetar jag med patientföreningens representanter. Dessutom får jag organisera studiecirklar och kurser i bl. a. litteratur, engelska — och notläsning. Just nu hoppas jag, att vi skall få igång en musiklyssnar-cirkel och en konstcirkel.

Då och då anordnar vi biblioteks-aftnar, då en grupp patienter och jag diskuterar en viss författare, en viss litteraturart eller något liknande. En viktig uppgift inom bildningsterapi är dessutom att ge råd åt och vägleda patienter, som stude-rar per korrespondens.

För all bildningsterapi på sjukhus gäller att terapeuten måste vara på offensiven, hon måste aktivera och entusiasmera patienterna. Det händer nämligen att sjukhusrutinen och frånvaron av arbete förslöar en och annan.

Målning som terapi

Till bildningsterapeutens fögderi hör också den konstterapi, som pågår vid Söderby. Sådan terapi är inte så ovanlig i England och USA, men i vårt land är Söderby än så länge det enda sanatoriet, som in-fört sådan verksamhet.

Det är konstnär Arne Thörnqvist, som är ledare och lärare, och han samlar sina elever tre gånger i veckan för målning. Terapin kallas än så länge för försöksverksamhet, och det är Svenska Nationalföreningen mot Tuberkulos och andra folksjukdomar, som svarar för kostnaderna.

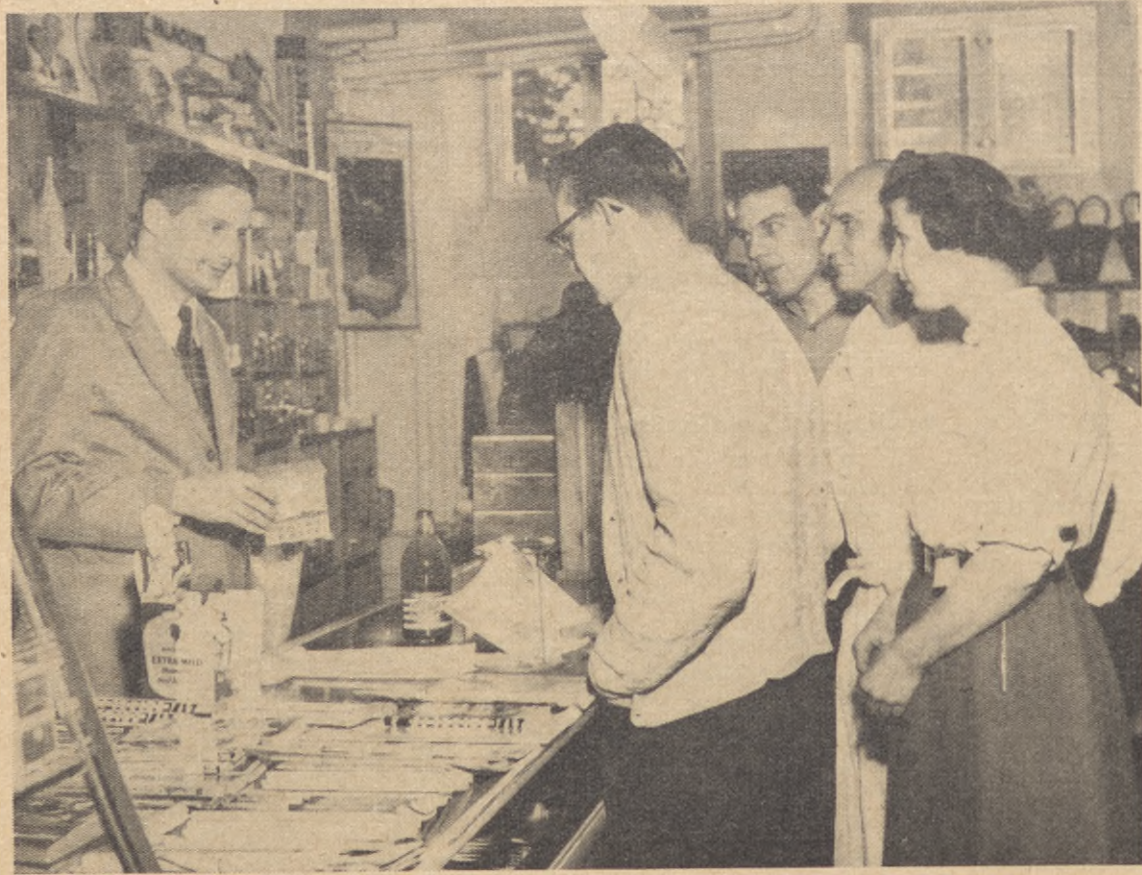
För arbetsterapi har Söderby två arbetsterapeuter och ganska rymliga lokaler. Keramik, vävning och läderarbeten hör till schemat. Verksamheten pågår två timmar varje dag.

(Forts. sid. 23)

Arbets-
terapeuten
frkn Ingrid
Ahlgren
instruerar
en
sängliggande
patient.

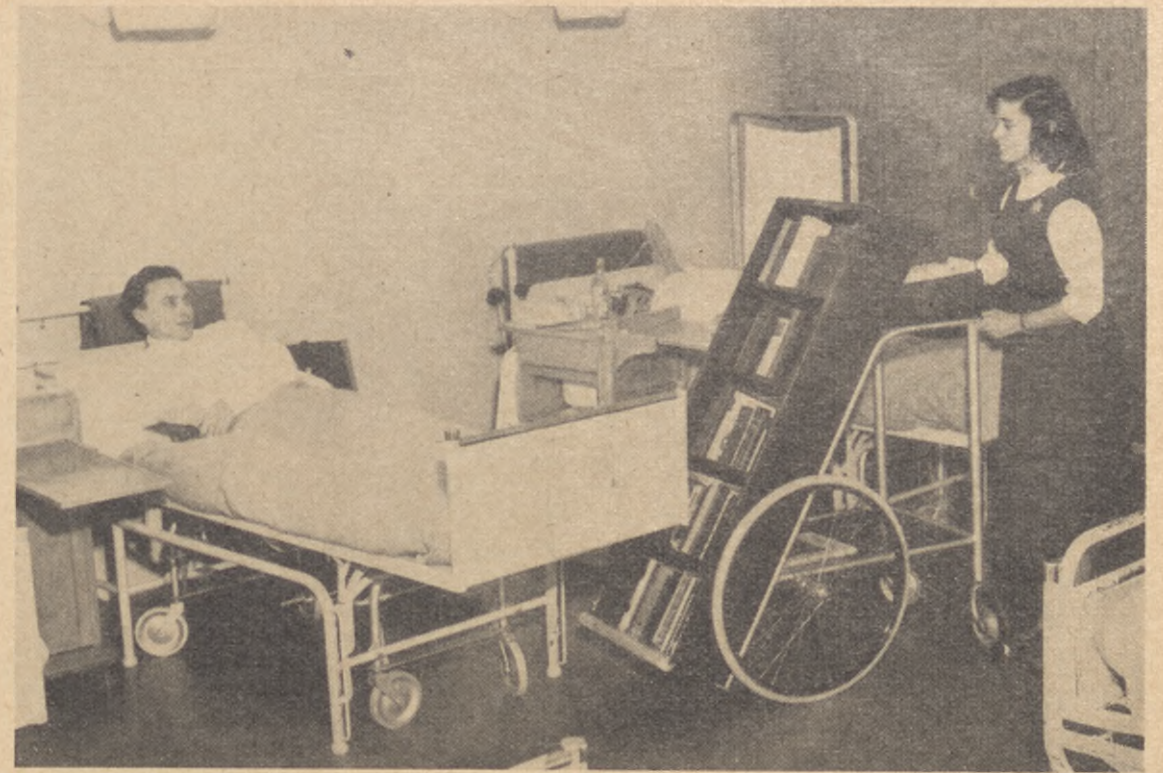
Konstterapi på Söderby

Patientsföreningen vid Söderby sjukhus utanför Stockholm driver egen affär. Här expedierar affärsföreståndare Uno Lloyd. På bilden under tävlar A. Punnek (t. v.) och Fred Sibul vid biljardbordet, och där intill deltar Sten Sarborn i konstterapi. Söderby är enda sanatoriet i Sverige som bjuder på sådan terapi.

Två bilder från konstterapi. Ovan: fru Anna Gustavsson tillverkar lädermoccasiner. Under: arbetsterapeuten frk Ingrid Ahlgren instruerar fru Theorin vid vävstolen.

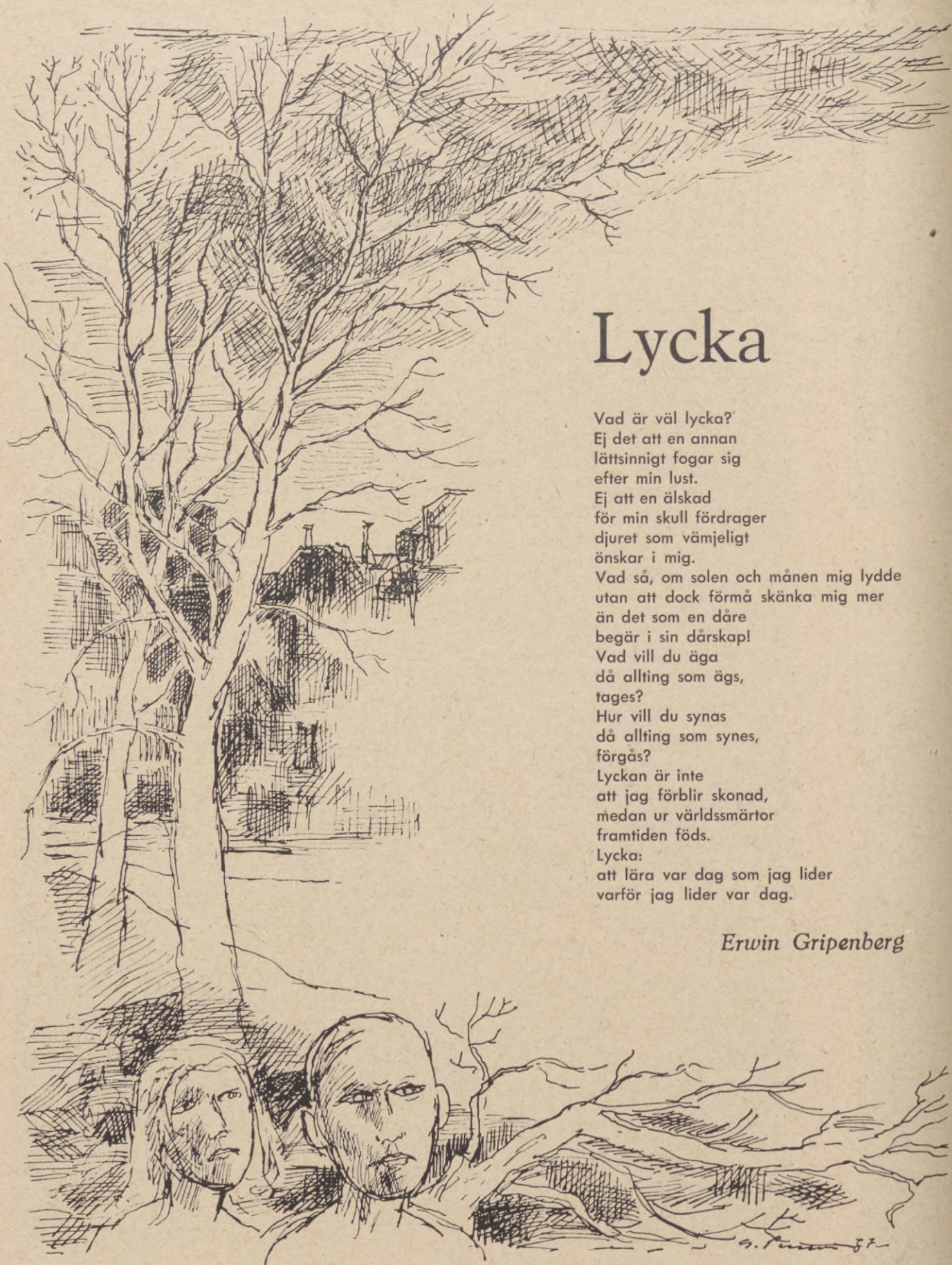
Bibliotekarien och bildningsterapeuten frk Swjetlana Hoffman kör runt till varje sjuksal med sin "bokbuss". De böcker, som inte finns med i vagnen, kan patienterna beställa. Själva biblioteket, som omfattar ca 2.000 band, hålles öppet tre dagar i veckan för de uppegående patienterna.

Foto: HERNRIED

Patientsföreningens styrelse har bänkat sig till sammanträde. Fr. v.: Sigurd Hellström, sekr. Ulla Johansson, ordf. Oscar Berg, Bengt Halvarsson och Stig Hägerström.

Läs om Söderby på sidan 13

Lycka

Vad är väl lycka?

Ej det att en annan
lätsinnigt fogar sig
efter min lust.

Ej att en älskad
för min skull fördrager
djuret som vämjeligt
önskar i mig.

Vad så, om solen och månen mig lydde
utan att dock förmå skänka mig mer
än det som en däre
begär i sin dårskap!

Vad vill du äga
då allting som ägs,
tages?

Hur vill du synas
då allting som synes,
förgås?

Lyckan är inte
att jag förblir skonad,
medan ur världsmärter
framtiden föds.

Lycka:

att lära var dag som jag lider
varför jag lider var dag.

Erwin Gripenberg

SLAKT DAG

Novell av

SVEN O. BERGKVIST

Det var en tid sedan det blev slut med hösten, men vintern hade inte kommit än. Några solkiga snöfläckar lyste här och där upp den grå, steniga barmarken. Det var kallt i vädret. Vinden härjade och slet i de nakna, spretande lövträden. Himlen var allvarlig, släppte inte ifrån sej den minsta lilla ljusstrimma. Hängde som ett billigt, sjaskigt vadmalsskyne mellan grå bergkullar. Lite ovanför de tysta, dystra fattigfolksgårdarna.

För övrigt var det slaktdag. En sex, sju stycken stod vid svinstian hos Jonssons och tittade på grisstakarn, dels slaktarn och hon som rådde om grisen, dels hennes två ungar samt ett par grannungar.

— Jag förstod nästan från början att det skulle gå så här med den här grisen, sa hon som rådde om den och torkade sej med klänningsärmen under näsan. Hennes ögon var trötta, näsan lite trubbig, ryggen rätt mycket böjd. Håret osynligt under röda huvudduken. Rörelserna långsamma, sävliga efter lasarettsvistelsen. Försökte hålla vänstra axeln stadigt, rädd om den.

— Va? sa slaktarn.

— Jag har liksom känt det på

mej, sa hon. Vi skulle inte ha köpt nån gris sen...

Det hördes som om hon snyftade till, men vinden var genast där och slätade över det hela. Hennes ögon kunde inte vinden rå på. De smittade av sej på ungarnas. Alla stod där omkring grisen, tårögda och snoriga. Dels Per och Alfred, hennes egna. Fräkliga, lite rödlätta, och i skolåldern; för unga för att kunna hjälpa styvfar i skogen än. Dels grannungarna, Brita, Klas...

Slaktarn röt till:

— Ja... inte för att det var mycket att komma med.

— Nää, erkände hon som rådde om den.

— Egentligen är han tammetusan inte större än en ordinär råtta, sa slaktarn.

Då skrattade Klas, den allra minste. Han klappade sej på knäna; det ena lyste vitt genom byxan. Ingen annan skrattade. Alla tittade på slaktarn. Han var stor och grov och hade bara två tänder framme i mun.

— Den här lilla tror jag inte ens att jag offrar en kula på, sa slaktarn. Jag tror jag tar yxan och...

— Åja, sa hon som rådde om grisen och ryckte till. Skjut i stället! Han kan väl inte rå för att han har blivit liten i växten.

Hon torkade sej på nytt under näsan med klänningsärmen. Lyste det en tår i ena ögonvrån? Ibland hostade hon, harklade sej.

— Jag borde ha vetat bättre, sa hon. Man ska inte ta en ny gris om den förste dör... Det säger folk.

Grisen grymtade gemytligt. Gvandrade av och an, blickade ibland mot allt folket. Den travade fram och tillbaka genom dyngan, stannade ibland och skubbade sej mot räcknet. Det var en liten gris, nästan lika liten som för fyra månader sedan då den köptes.

— En sån liten råtta, sa slaktarn och hade gjort färdigt med förberedelserna. Nää, jag kan inte ge mej till att offra en kula på den här...

— Åja, sa hon. Nog ska grisstakarn dö en riktigt dö allt...

Tåren satt kvar i ögonvrån. Var det den annalkande vintern som framkallade den? Hon hade hoppats

på grisen i det längsta. Ibland på kvällarna hade hon gått ut till den i stian, jollrat och småpratad — som ville hon hjälpa den i växten genom att vara vänlig.

— Det blir ju inget blo av råttkräket heller om jag går och skjuter, sa slaktarn och demonstrerade sina två gulaktiga tänder.

— Jag gissar att ni tycker om blopannkaker, sa slaktarn och flinade. Jag gissar att ungarna inte säger nej till en extra blopannkaka heller, va?

Hon svarade inte.

— Jag menar, förklarade slaktarn närmare, att det enda raka med såna här smårätter... det är just att ge dom en liten bedövning bak i nacken och... Det skulle tammetusen bli många blopannkaker som gick till spillo om jag gick sta och offrade en kula på den där...

— Jag förstod nästan att det skulle bli så här med den här nassen, sa hon, lite undvikande... för att komma undan att ta klar ställning till det där med yxan. Jag borde ha hört på vad folk sa, fortsatte hon.

— Folk pratar strunt, sa slaktarn, fnös till. Bara smörja, sa slaktarn. Inte ska nån höra på vad folk pratar. Nä, nu börjar vi, tog han i.

Ungarna tog några steg bakåt. Utom Klas, han stod kvar. Då och då skrattade han, klappade sej på knäna. Det kylde under ungarernas fötter, halvsulning var dyrt. Alla tittade nu på grisen, den grymtade och trivdes. Vinden satt kall i sin höstvagn, slog då och då med snärtiga piskor. Det sved i ungarernas skinn.

— Kom nu... kom nu liten, sa slaktarn och försökte lirka med grisen. Kom nu liten, kom nu liten, jollrade han och flinade.

Grisen brydde sej inte om slaktarn, den grymtade och strök sej utefter räcket.

— Inte vara rädd nu liten... inte vara rädd nu liten, jollrade slaktarn och visade sina tänder. Dumma gris, sa han plötsligt och tog tag i grisens ena öra och drog.

— Undan ungar, sa hon som rådde om grisen. Inte får ni stå här och hänga...

Ungarna huttrade i vinden med allvarliga, blåkalla ansikten och drog sej lite åt sidan.

— Är du envis också? undrade slaktarn och drog och drog i grisens öra. Plötsligt släppte han, hämtade

ett rep och lade en snara om grisens hals. Men nu — nu — du! sa slaktarn och drog till i snaran.

Grisen började vråla.

— Inte göra han illa, sa hon som rådde om honom. Inte göra han illa...

Slaktarn hörde henne inte.

— Ge mej yxan, pojke, sa slaktarn till den äldste av hennes pojkar, han som gick i femte klassen och redan hade lite finnar i ansiktet. Sen ska du hålla i det här repet så ska jag...

Pojken gick med skrämnda ögon och hämtade yxan.

— Håll i nu, pojke, sa slaktarn och räckte honom repet. Håll i här... nej, för tusan, här...

Pojken försökte. Grisen tydde sej vrålände mot räcket.

— Dra ut den! skrek slaktarn. Jag kommer ju inte åt...

— Jag tycker han kan få dö på vanligt sätt, sa kvinnan och svalde. Hon hjälpte inte till, gick åt sidan. Vände sej ifrån. Jag tycker det ska gå att skjuta den här också, sa hon. Lika som alla andra...

Efter en stund fick pojken och slaktarn ut grisen från väggen.

— Käringar är så sentiminta... eller vad det heter, sa slaktarn, visade gumman sina två tänder. Men nu håller du i, pojke, sa han och vände sej mot pojken.

Pojken skalv där han stod. Grisen skriade och borrarade huvudet neråt.

— Ha kniv och hink till hands, kärring, sa slaktarn. Nu smäller det snart...

Hon som rådde om grisen gav slaktarn kniven, som han sa och gav honom hinken. Men vände sej hastigt bort. Ungarna gick ytterligare ett steg baklänges. Utom Klas, minstringen, han gick skrattande närmre. Han var liten, han fattade inte så mycket ännu.

När allt var klart sa hon som ägde grisen:

— Det hade varit bättre med ett skott i alla fall.

— Det beror alldeles på hur man ser det, sa slaktarn. Om man inte gillar blopannkaka så... Förresten har han nog sprattlat färdigt snart nu.

Nu vände hon på sej, hon som rådde om grisen. Och barnen vågade sej närmre. De bildade en ring kring grisen. Kvinnan lutade sej över den med blanka ögon.

— Men han var verkligen för ynkelig, sa slaktarn och strök den blodiga kniven utefter byxbenet.

— Ja, jag förstod det här, sa hon. Med lite annan röst nu, lite ljusare röst. Det var över. Vi skulle inte ha köpt den, fortsatte kvinnan. Jag sa det förresten åt Johan. Men

den oansen

Kvar stod ungarna och tittade...

han... ja, han tyckte att vi behövde ha nånting att falla tillbaka på under vintern. Det blir ju inte så helt med att vara i skogen när det är kallt och snöigt och... Men vi borde ha hört på vad folk sa.

— Folk pratar smörja, konstaterade slaktarn en gång för alla.

— Han dog efter bara tre dagar... den första, omtalade kvinnan. Han hade nog förstoppning... det hade han nog redan när vi köpte han. Att dom kan gå och sälja grisar med förstoppning.

— Ni kanske gav han olämplig mat, sa slaktarn. Förresten så ska fattigfolk inte ha nåra grisar... det blir så lite rester efter det dom ätit. Och diskvattnet blir magert.

— Vi har väl haft gris förr om åren, sa kvinnan i lite förnärmat ton.

Slaktarn spottade, halade upp snusdosan på nytt. Tog en ordentlig pris.

— Nu ska det bli skällning, sa han.

Tog en skopa och stänkte lite hetvatten över grisen. Ensam hyvade han sedan upp den på slaktbänken. Den grymtade inte mer.

— Om den andra grisen hade fått leva så hade den nog blivit mycket större, envisades kvinnan. Jag kan inte förstå att dom kan gå och sälja grisar med förstoppning. Sanna mina ord. Man fick varken i han eller ur han. Och han fick leva bara tre dar, stackarn.

Slaktarn började skälla, de andra stod i ring runtkring. Ungarna var snoriga och skalv i den kalla vinden som varken var höstens eller vinterns utan som var förljulsvind i Norrland. Kläderna var i dåligaste laget. Skorna borde halvsulas. Per, hennes äldste son, stod en liten bit ifrån alla de andra. Såg generad ut, sparkade i marken. Klas skrattade åt grisen, han var tre år.

— Jag tyckte synd om den första grisen... också, sa hon som köpt grisarna och därefter hoppats på det bästa. Han bara skrek och gick runt runt här i stian, fortsatte hon och pekade och visade på den plats där grisen hade gått omkring och skrikat. Vi hade den ju försäkrad, förstås, sa hon. Jag talade om för ordförarn hur det låg till från början...

Slaktarn fortsatte att skälla; vräkte över den ena skopan efter den andra med hetvatten, tog skopan

och skrapade med kanterna så att grisborsten yrde.

— Ordförarn kom mycket riktigt hit och tittade också, sa kvinnan. Men en sån ordförande, va? Att dom inte kan välja in en ordentlig ordförare i Grisförsäkringen. "Inte är det nå fel på grisen", sa han bara... har man hört, va. Inte... precis som inte jag visste hur det låg till. "Ni kan väl inte stå och fordra att gris-

— Jag förstod nästan från början, att det skulle gå så här med den här grisen.

stackarn ska rinna för jännen", sa ordförarn. "Särskilt som ni står och glor på han", sa han... och en sån ska vara ordförare, va?

— Ha ha iiii, skrattade slaktarn och rullade därefter tungan i munnen för att få snuset till rätta.

— Till slut dog i alla fall grisstackarn, sa hon. Och vi fick ju ut på försäkring... det blir inte många kronor, det. Ja, han såg i alla fall snopen ut, ordförarn, när jag kom och skulle hämta pengarna. Men fräck kunde han vara. "Ni skulle ha lått bli och glott på han", sa han. Har ni hört, va? Och en sån ska vara ordförare, han.

Slaktarn visade sina båda tänder och fortsatte att skälla.

— Om jag ändå hade hört på vad folk sa, jämrade kvinnan. Då kanske vi sluppit stå och mata upp en gris i flera månader och få... få bara...

— En rätta, ifyllde slaktarn. Näddå, folk pratar så mycket dumt.

— Man får i alla fall vara glad för vad man får, sa kvinnan.

— Och det blev ju bra med blo, sa slaktarn stolt. Bara man har förstånd att ta det hela lite ekonomiskt så...

Hon svarade inte.

— Nu ska jag gå in och sätta på kaffepannan, sa kvinnan.

Kvar stod ungarna och tittade. Per lite på sidan av de andra. Det var varken höst eller vinter. Kallt var det och alla huttrade i vinden.

Ill.: Ove Dahlstrand

● OPIUM JÄSER...

(Forts. fr. sid. 12)

Då man numera hör ordet "curare" nämnas får man lätt föreställningen om att giftet utgöres av ett visst bestämt ämne. I själva verket består curare av många föreningar inom växtriket. För olika ändamål ingår olika ingredienser, men det som användes inom medicinen tas av barken och stundom av vitveden av en del Strychnaceer, med tillsats av andra växter. Uppgiften att giftiga ormar, paddor och spindlar skulle ingå som ingredienser har ej kunnat bekräftas. Som moderväxter vid beredningen av curare förekommer mest två tropiska trädslag, nämligen Strychnos Crevauxii och Rouhamon gnyanensis.

Andningsförlamning

Träffas ett djur av en curareförgiftad pil dör det efter några minuter. Förlamningen berör icke hjärnan eller ryggmärgen, utan just de bildningar som förbinder rörelsenervernas finaste förgreningar och i samband härmed muskeltrådarna. Döden beror således på att andningsmusklerna sättes ur verksamhet. Inom den medicinska forskningen upptäcktes curare först 1938 av Gill, som på så sätt bidrog till ett av våra förnämsta kramplösande medel.

Det färdiga curaret består av en mer eller mindre brun massa, som med tiden hårdnar. Lukten påminner om cikoria och smaken är starkt bitter.

Om curare insprutas direkt i en ven verkar det hastigt förlamande på rörelsenerverna, alla villkorliga rörelser omöjliggöres, men medvetandet bevaras. Här har vår moderna vetenskap kommit över ett medel av enorm betydelse. Och det är hämtat ur de primitiva folkens "naturlära".

DEN INSIKTSFULLE KNYPPPLAREN

Novell av
NILS-OLOF ANDERSSON

I det inre rummet sitter han — den insiktsfulle knypplaren. Tapeternas rosor sprida sin torrsöta doft och från byråns låda sänder åldrig lavendel minnen om spetskrås och broderade näsdukar.

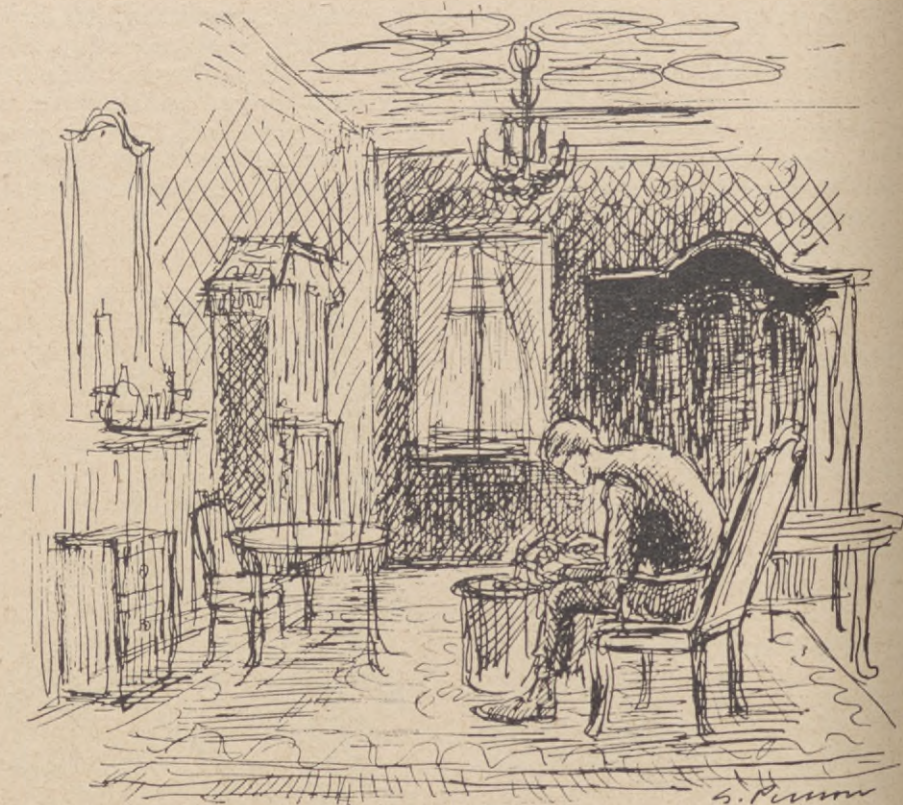
På bordets mosaikmönster vilar ett gulnat blad ur en tidskrift, med rödpenna är denna mening inritad. "Han lefde som man säger ur hand i mun. Varje dag bragte honom nya sorger och bekymmer. Man må säga hvad man vill, fattigdomen är och förblir den outhärdligaste af alla sjukdomar, den är lika fruktansvärd som pesten; ty man skyr den fattige lika ängsligt som den pestsmittade. Sålunda lefde han i hjertat af den larmande storstaden lik en eremit, hvilken måste nära sig med rötter och örter."

Den insiktsfulle knypplaren vet att lavendel växer vild i medelhavsländerna, att den odlas hos oss för sin vällukt. I länderna kring Medelhavet har han vandrat på stigar och vägar — han, den insiktsfulle knypplaren.

Linnetrådarna, upprullade på sina träspolar, trådändarna fästade vid knyppeldynan. Med graciösa rörelser kastas pinnarna om — bildande ett mönster... Den tjocka mattan på golvet, äkta handknuten Axminster, tillverkad av en maskin i en fabrik i en engelsk stad — en stad i Devonshire. Det orientaliska mönstret med kupoler, moskéer och bedjare, bedjande i riktning mot Mecka. En bedjande bedjare, knuten av en maskin i en stad i England. Även detta vet han — den insiktsfulle knypplaren. I detta har han synnerlig insikt.

De livsberusade, de som är jagade av sin animala känsla, anklagar honom för att hans knyppling fått smak av lavendel, av tapeternas torrsöta rosendoft.

En gång knypplade han blodfulla mönster, mönster med frukter och säd, vingårdar och druvor, unga kvinnor med sköten som välformade urnor och bröst tyngda och stinna av mjölk. Även i detta har knypplaren insikt.

I det inre rummet sitter han — den insiktsfulle knypplaren.

De animala, de som tror att deras livsberusning är evig och oföränderlig, talar ofta om knypplaren. De talar om att han slutat knyppla mönster med säd och unga kvinnor, de diskuterar med beundran hans tidiga produktion. I den animala flodens starka flöde har de glömt att knypplarens händer har torkat ut, att huden är skrynklig och tunn... Men även i den tunna huden har knypplaren insikt, i ådrornas blå maskar, ätande sig allt närmare den tunna ytterhuden — genom dessa blå maskar har knypplaren insikt. Dock vill han icke säga att denna insikt är synnerlig. Men genom den glasblå huden...

Knypplaren finns i det inre rummet. Med graciösa rörelser kastas pinnarna om, bildande ett mönster. Linnetrådarna är upprullade på sina spolar av trä, trådändarna omsorgsfullt fästade vid knyppeldynan. I det inre rummet sitter han — den insiktsfulle knypplaren. I doft av lavendel och rosor sitter han.

Akvatintagravyrerna på väggens yta, etsade toner insmälta i var-

andra, uppgående i en helhet till synes... Flugexkrement till synes. Även i detta har knypplaren insikt. Ännu händer det att någon söker knypplaren i det inre rummet, ännu vandrar någon över den röda mattan, på trappstegens marmorådror stiger någon med tillbörlig vördnad i stigandet uppåt... någon som gärna vill lära sig knyppla och lyssna till någon som vet mycket om knypplandets konst. Och någon som vandrar nedåt, utan tillbörlig vördnad i stigandet nedåt... En skinn-torr gubbe, en relik från ett annat sekel. Vad har han att lära oss, vi de moderna knypplarna, de mest moderna knypplarna i hela världen.

Utän att någonsin se ut genom fönstret har knypplaren insikt även i detta.

Någon månad före jul, någon månad före midsommar och ibland före påsk och pingst beställer någon ett knypplat mönster — som kurositet till synes. Även i detta har knypplaren insikt.

För dessa beställningar har den insiktsfulle knypplaren ett lager av

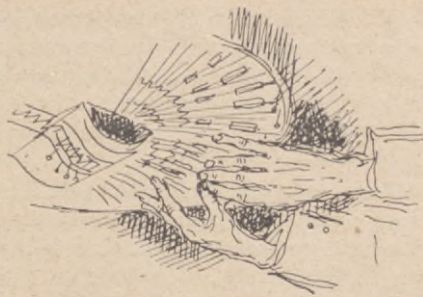
mönster, väl förvarade. Beställaren säger att knypplaren håller sin stil, att det alltid är pålitligt hantverk, att hans alster fyller sin plats... I det inre rummet sitter knypplaren och äger sin insikt.

En tid var han kallad som granskare av andra knypplares mönster, han knypplade ett mönster, ett granskande mönster och räckte till juryn. Men snart fann man denna art av granskning för långsam, i månader kunde han sitta med ett mönster innan han avgav ett omdöme. Den nya tiden gjorde honom överflöd, men denna insikt ägde han redan långt innan det årets knypplarmässa var inne — den första till vilken han icke kallades som granskare.

Ja, till övermått ägde han denna insikt. Den första bilen minns han, den sista hästdroskan likaså. Han minns den första telefonen och vet att den syntetiska rösten redan är framställd i ett laboratorium. Han vet att man i Broken Hill i Nord-Rhodesia gjort märkliga fynd av rester av Neanderthal-rasen. Han är medveten om den väsentliga skillnaden på denar och dinar. Han knypplar ett mönster och tänker ibland. *De nihilo nihli*. Av intet blir intet. I det inre rummet äger han denna insikt. Passionsblommans syrligt söta frukter har han smakat, han har jämfört dem med granatäpplen och upplevt två världskrig. I det tredje äger han redan insikt.

Han minns den första bilen liksom den sista hästdroskan.

En gång knypplade han blodfulla mönster...

I det inre rummet finns den insiktsfulle knypplaren. Linnetrådarna är upprullade på sina träspolar, trådändarna är mindre omsorgsfullt fästade vid knypgeldynan. Med graciösa rörelser kastas spolarna om, bildande ett outgrundligt mönster. I det inre rummet sitter han — den insiktsfulle knypplaren. I doft av lavendel och rosor.

I det inre rummet fann man honom. Spindlarna visste det redan.

Ill.: Gunnar Persson.

● LÄKARENS...

(Forts. fr. sid. 5)

överflöd. Tvärtom har anspråken stigit så, att vi på ett helt annat sätt än förut blivit medvetna om att det föreligger brist.

Med hänsyn till den situation som råder i dag och under den framtid som nu kan överblickas, är det upprörande att läkarförbundet återigen slåss hårt för att begränsa en nödvändig ökning i läkartillgången. Läkarorganisationerna tycks mer än andra grupper sitta fast i ett restriktivt och negativt 30-talstänkande. Flera av deras ledare kom ut i förvärvslivet just under 30-talet, och en del av dem fick sina slängar av den tidens massarbetslöshet. Men inte ens den ursäkten räcker. Förtjänstmöjligheterna för läkarkåren är nu, har länge varit och kommer så långt framåt man kan se att förbli sådana, att det saknas fog för att på det viset hävda restriktiva kårintressen på bekostnad av i bokstavig mening livsviktiga behov hos den stora allmänheten."

*

Det är lindrigt sagt mycket underligt, att läkarförbundet förnekar den svåra läkarbristen och t. o. m. motsätter sig en ordentlig utökning av läkarkåren. Det rimmar synnerligen dåligt med många läkares klagomål över en alltför stor arbetsbörda.

Alla patienter, som suttit och väntat i timmar i poliklinikernas och de privatpraktiserande läkarnas väntrum torde ha svårt att förstå läkarförbundet. Detsamma gäller alla de psykiskt sjuka, som tvingas stå i kö i månader för att få plats på ett sinnessjukhus eller en psykiatrisk klinik.

Det behövs kraftåtgärder för att råda bot på den beklagliga läkarbristen. De medicinska utbildningsanstaltens kapacitet måste ökas ytterligare.

Red.

Försummad sinnessjukvård

"Upprepade gånger har Stockholms-Tidningen betonat att en effektiv upprustning av mentalvården är en av våra mest angelägna frågor. Det är en upprörande skillnad i behandlingen av psykiskt och fysiskt sjuka, vilket ej minst framgått av drastiska avslöjanden under de senaste månaderna, och det är högst på tiden att dessa orättvisor rättas till", skriver *Sockholms-Tidningen* på ledarplats.

"I remissdebatten togs dessa spörsmål upp av dr Bertil von Friesen, som med skärpa underströk behovet av dels mer personal vid sinnessjukhusen, dels ett ökat antal vårdplatser.

Problemet har för övrigt nu dragits inför riksdagen även genom en motion i båda kamrarna, undertecknad bland annat av ett flertal socialdemokratiska kvinnor med fru Inga Thorson i spetsen, som särskilt betonar nödvändigheten av ökade personalresurser. Inrikesministern har starkt prutat ner medicinalstyrelsens krav i det avseendet, och det finner motionärerna vara betänkligt med hänsyn till nuvarande alltför skrala resurser.

Det är en välkommen, starkt motiverad motion, som bör bidra till att detta eftersatta vårdområde äntligen tillbörligen uppmärksammas. Alltför länge har sinnessjukvården släpat efter här i landet, och det kan inte nog ofta betonas att det är av minst lika stor vikt att psykiskt sjuka får en snabb och effektiv behandling som att kroppsligt sjuka får det. Eftersläpningen på detta område beror både på gammal slentrian och på en föråldrad, inhuman syn på tingen, som med all kraft måste motverkas."

Schacklösning

Lösning till problemet av O. Würzburg.

1. Lh3! vit förbereder Turton-manövern 2. Dg4 och 3. Dc8 matt. Svarts enda försvaret mot detta hot är: 1. —, a5 som för till den vackra vändningen: 2. Da6! Kx a6. 3. Lc8 matt. Draget 2. Da6! utgör ett s. k. länkningsoffer. Den svarta kungen "sugs in" i den trånga passagen mellan sina två bönder, där han får möta sitt oundvikliga öde.

Från

LÄSEKRETSSEN

Adressera insändare till Status, Kocksgatan 15, Stockholm Sö, och märk kuvertet med "Från läsekreten". Glöm inte att sätta ut Ert namn och Er adress. Vill Ni vara anonym inför läsekreten, så meddela det och skriv en signatur ovanför Ert namn.

Fängelernas standard

En f. d. militärförläggning i Sydsverige har omändrats till fängvårdsanstalt. Samtidigt har lokalerna moderniserats och utrymmesstandarderna förbättrats. Förut fanns det plats för närmare 30 värnpliktiga, men nu räcker utrymmet inte till mer än tio fångar.

Finns det rim och reson i detta? Naturligtvis behöver fängvården rustas upp, men då resurserna för anstalts-modernisering är begränsade, borde man i första hand tänka på alla dem, som bor på anstalt utan att vara kriminella fångar. Varför skall exempelvis skötsamma värnpliktiga ha det sämre än straffade värnpliktiga, som placeras i fängelse?

I första hand borde man förresten inte heller tänka på regementena utan på sådana anstalter som ålderdomshem, sinnesslöanstalter och sinnessjukhus. Det är skandal, så som vissa sinnessjukhus ser ut. Det finns säkerligen sådana sjukhus, som skulle utdömas, om de "befordrades" till fängvårdsanstalter.

I ett av våra fängelser har man kostat på internerna en dyr televisionsapparat i ett modernt dagrum. På vissa sinnessjukhus finns inte ens något dagrum — patienterna måste sitta på träbänkar i korridorerna, när de inte ligger till sängs. Många fångar får "eget sovrum" — våra åldringar och våra sjuka medborgare placeras ofta i kasernliknande jättesalar.

Anstalts-åldring

Det kommunala omskolningsbidraget

Det talas och skrivs så mycket om möjligheterna till omskolning för lungsjuka och andra partiellt arbetsföra, men tyvärr urholkas ofta lagstiftarnas goda intentioner av byråkrater och kommunala paragrafryttare.

Jag själv har legat på sanatorium, och arbetsmarknadsstyrelsen har beslutat, att jag skall få omskolningsbidrag för en 11-månaders kurs inom metallfacket. Staten betalar dock som bekant inte mer än 75 procent av kostnaderna. Den återstående delen skall vederbörande kommun svara för, och kommunens ja är en förutsättning för att det statliga bidraget skall utbetalas.

I mitt fall blev det ett nej från kommunen — eller rättare från kommunerna. Eftersom jag varit bosatt i flera olika städer de senaste åren, ville ingen av dem kännas vid mig. Jag är tydligen inte medborgare i någon enda svensk kommun nu när jag inte betalar någon skatt längre. Var jag har hemortsrätt tycks ingen veta.

Min arbetsvårdsassistent har förklarat, att det är hopplöst, så det blir tydligen ingen omskolning för mig.

Nyinflyttad göteborgare,
mantalsskriven i Malmö

*

Kommunalt bidrag till omskolning räknas som s. k. frivillig socialhjälp, varför det i första hand är vistelsekommunen, som skall svara för det. Skulle den nuvarande vistelsekommunen (Göteborg) vägra er hjälp, bör arbetsvärden göra ett försök med er mantalsskrivningskommun (Malmö). Skulle även den säga nej, finns möjligheten att staten ensam bekostar hela omskolningsbidraget, vilket kan ske i undantagsfall. Ansökan härom skall göras till arbetsmarknadsstyrelsen. Tala på nytt med arbetsvårdsexpeditionen i Göteborg.

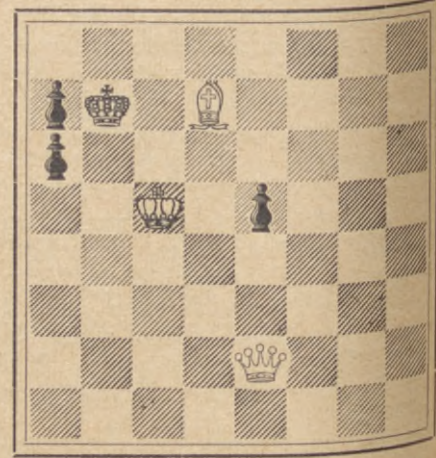
Red.

— Är vår förlovningsannons med i dag, älskling?

PROBLEM
av O. Würzburg
"British Chess Magazine" 1896.

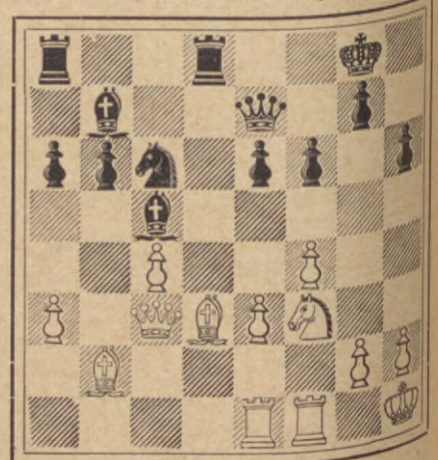

Matt i 3 drag.

Tysken Otto Würzburg intog på sin tid en framstående plats bland problemkomponisternas världselit. Hans skapelser var banbrytande för den s. k. logiska, eller som den ibland kallas "nytyiska" skolan. Trots sin enkelhet är miniatyrtredragaren ovan ett nästan klassiskt vordet exempel på området. (Lösning på sid. 21.)

Har man löst Würzburgs tredragare, så förstår man sig även bättre på partislutet mellan stormästarna Marshall och Rabinovitj, ty tillvägagångssättet är analogt i bägge fallen. Det hela kan kanske tas som bevis på parti- och problemschackets samhörighet. Det händer inte så sällan, att problem- och studieidéer går igen i verkligt spelade tävlingspartier och då kan det ju vara bra att känna till dem.

PARTISTÄLLNING
Svart: Rabinovitj

Vit: Marshall

Vit förstärker sin angreppsställning genom en typisk "problemmanöver" på fackspråk kallad "Turton".

1. Ld3—b1	Ta8—a7
2. Dc3—c2	— —

Turtons manöver är nu genomförd. Den bestod av löpardraget över det "kritiska" fältet c2, som sedermera intogs av damen, som på så sätt åstadkom en dubbling. Det hotar nu Dh7+. Den praktiska nyttan av Turtons-dubbling ligger däri, att en svagare pjäs backar över ett fält, där en starkare kollega kan inta samma linje och på så sätt, garderad av den svagare pjäsen i bakgrunden, gå till anfall. Var och en kan lätt övertyga sig om, att dubblingen i första draget 1. Dc2, då damen kommer bakom sin löpare inte alls har samma effekt ur angreppssynpunkt. I problemvärlden hittar man emellertid även en annan "Turton"-liknande kombination då en starkare pjäs röjer linjen för att åstadkomma en dubbling med en svagare pjäs i förgrunden. Detta sker dock i regel endast i komponerade uppgifter och går ut på, att vit måste undvika att sätta sin motståndare patt.

Partiet mellan Marshall och Rabinovitj fortsatte nu med:

2. — —	f7—f5
3. e3—e4	Td8—f8
4. e4×f5	Tf8×f5
5. g2—g4	Tf5×f4

Diagonalen b1—h7 är nu återigen öppnad och vit kan fortsätta sitt angrepp mot den svarta kungsställningen.

6. Dc2—h7+	Kg8—f8
7. Lb1—g6	— —

Nu hotar 8. Dh8 matt och endast ett damoffer kan temporärt avstyra katastrofen.

7. — —	De7—f7
8. Dh7—h8+	— —

Vit tar inte damen utan fortsätter sitt eleganta spel på matt.

8. — —	Df7—g8
9. Te1×e6!!	Uppgivet.

Slår svart den vita damen, så sätter vit matt i 1 drag genom 10. Te6—e8.

Som man ser har vit genom sin problemkombination Lb1/Dc2 vunnit en glansseger.

● SANATORIE ...

(Forts. fr. sid. 13)

Nya tjänster inrättas

Överläkaren vid Söderby sjukhus, docent *Torsten Bruce*, omtalar att förströelse- och terapiverksamheten vid sjukhuset skall utökas och omorganiseras. Det innebär, att man skall nyanställa en terapiledare, ett kanslibiträde och en halvtidsanställd bibliotekarie. Terapiledaren skall bli en samordnande chef för arbets-terapeuterna, bildningsterapeuten och bibliotekarien (och i viss mån kuratorn). Genom att man får en ny bibliotekarie kan frk Hoffman ägna sig helt åt bildningsterapin. Kanslibiträdet skall sköta skrivgöromålen åt hela terapigruppen.

— Den nya organisationen är redan beslutad, säger doc. Bruce.

Trots att den innebär personalförstärkningar är den dock inte helt tillfredsställande. Vi skulle nämligen behöva ytterligare en arbets-terapeut.

*

Det är således ganska mycket, som ingår i "fritidsverksamheten" på ett modernt sanatorium. Underhållningen, bildningsverksamheten och arbetsterapin har blivit viktiga led i patientvården.

Se vidare
BILDUPPSLAGET
sid. 14—15

● HÖCKT JUDER ...

(Forts. fr. sid. 7)

Nå, men Heidenstams dikt "Sverige"? Den kom inte alls med i häftet "Svenska nationalsånger". Ungefär fem år senare framfördes den emellertid vid en konsert i Stockholm. Den ingick då i dikt-cykeln "Ett folk", som i Wilhelm Stenhammars tonsättning fick sitt uruppförande den 5 dec. 1905. Det kan i det sammanhanget nämnas att Heidenstam ursprungligen tänkt sig att Emil Sjögren skulle skriva musik till dikten. Samtidigt som han sände den till kommittéer för tävlingen erhöi även Emil Sjögren en kopia av den jämte brev daterat den 28 aug. 1899.

"Kära Sjögren!

Man här, som du vet utlyst en musikalisk tävlan för att åstadkomma en folksång. Vidare har man anmodat mig att författa orden. Jag tvivlar i det stora hela på möjligheten att på så sätt få till stånd en nationalhymn, men jag anser det för en kär plikt att i alla fall åtminstone efter förmåga våga försöket. Man kan ej värre än misslyckas.

Nu skickar jag dig mitt utkast, som naturligtvis i en eller annan detalj kan ändras om du så önskar.

Självt har jag tänkt mig början som en dundrande marsch, vilken vid orden Fall julesnö... glider in i idyll och till sist slutar som en hymn. Men därom har kanske du en annan mening. Släpp nu djävulen lös första natt och rasa som en dåre, så är det hela snart gjort — väldigt och åskande så att kyrkvalv

kunna ramla. Du får inte säga nej! Toner eller livet.

Din nyfiket väntande vän
Verner von Heidenstam"

Emil Sjögren gjorde visserligen försök att skriva musik till dikten, men det stannade vid försöket. Det blev i stället Wilhelm Stenhammar som kom att kläda de heidenstamska stroforna i musik. Någon dundrande marsch, som författaren tänkt sig blev det inte. Det skulle väl också varit ganska orimligt att ge stroforna "vår längtans bygd, vårt hem på jorden" eller "nu spela skällorna där härar lysts av brand" en sådan utformning, men i mittpartiet kan man väl säga att författarens och kompositörens intentioner sammanfaller.

"Sverige" har, under de femtio år som gått sedan den först framfördes, blivit till något av en andra nationalsång, och på det sättet har det ju trots allt åtminstone indirekt blivit resultat av den idé några glada sångarbröder i Stockholm fick en sommarkväll vid tiden omkring sekkelskiftet.

● SÖDERSJUKHUSET ...

(Forts. fr. sid. 5)

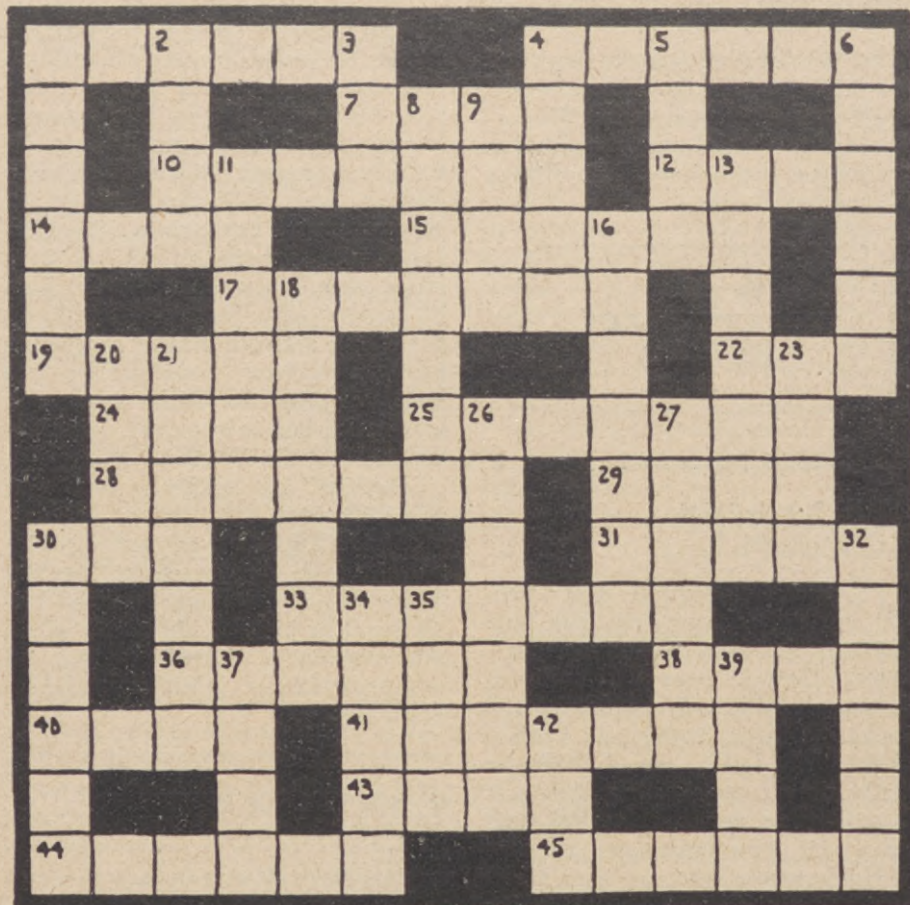
hus än Södersjukhuset kan remittera patienter till den för rehabiliteringsåtgärder. Kostnaderna har beräknats till 1,2 milj. kr.

Inom den närmaste tiden får stadsfullmäktige ta ställning till sjukhusdirektionens förslag. De medicinska rehabiliteringsklinikerna utgör ett välbehövligt led mellan sjukhusvården och den nuvarande egentliga arbetsvården. Man har därför rätt att vänta, att fullmäktige enas om ett positivt beslut och beviljar det anslag, som krävs. Investeringsmedlen är hårt begränsade i Stockholm, och det råder en svår konkurrens mellan olika investeringsprojekt. Den här kliniken bör dock ha en sådan angelägenhetsgrad att den ges förtursrätt.

Att placera pengar i en rehabiliteringsklinik är en produktiv investering, en investering, som lämnar god ränta. Varje partiellt arbetsför, som återinpassas i arbetslivet, representerar en ekonomisk vinst för samhället. Dessutom har rehabiliteringen en viktig humanitär uppgift, vilket gör det ännu mera angeläget att ge den moderna resurser.

A. R.

KORSORD nr 3

VÅGRÄTA ORD

- "Denna själens fromt dämpade åtrå att lyssna och emottaga." (6)
(Hans Ruin)
- Har ofta gula fingertoppar och brännhål på kostymen. (6)
- Jag förbjuder. (4)
- En man med mera moral än humor. (7)
- Mindre ren. (4)
- Adverb som kommer oss att tänka på Chaplins fötter. (4)
- En av de röda. (6)
- Bör inte serveras utan poäng. (7)
- I rosengård och i Fänrik Ståls sägner. (5)
- Sätt att bortarbete ovana. (3)
- Innan man hinner blinka. (4)
- Är tanken, enligt bevingat ord. (7)
- Avskaffades 1931 vid svenska armén. (7)
- Hinna eller kvinna. (4)
- Den s. k. regeringen. (3)
- Har namnsdag i november. (5)
- Hör till det som man ibland får svälja. (7)
- Den blick en människa egendomligt nog kan kasta. (6)
- Så liten, men så full av energi! (4)
- Solens strålar, hycklarens fromhet. (4)
- Ljusgrått bete. (7)
- Gör ej tiden i ett väntrum. (4)
- Vild och väldig vegetation. (6)
- Däri äger löpning rum. (6)

LODRÄTA ORD

- Rent orimligt. (6)
- Nederlag. (4)
- Sägs om skämt. (3)
- Hör till den muntrare musiken. (5)
- En liten jordbit och vad en husmor ofta får göra. (4)
- Halsstarrig. (6)
- Oskrivnen lag eller tryckt lapp. (7)
- För tunga, tänk på det! (4)
- Hur här man en overall? (6)
- Farbror. (7)
- Liknar en stövel. (7)
- Att ta till harvårjan. (7)
- Super. (4)
- Växer upp i dunigt bo i fjäll, i dal, på mo. (7)
- En drottning utan krona. (4)
- Kan man tøjbara ting och även på tid. (7)
- Är asketens middag. Och bunden kvinna sjunger högt. (6)
- Något mellan ute och inne, så att säga. (6)
- Jag är bara ett —, tänker fången. (6)
- Är Karlfeldts poesi. (5)
- En som inte tappar sugen. (4)
- Dopnamn som till hälften är en börda. (4)
- För ordet! (4)
- Piggelin. (3)

Tävlingsregler

Lösningar till korsord nr 3 skall vara Status' redaktion, Postbox 4149, Stockholm, tillhanda senast den 5 april 1957. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 3". Glöm ej att tydligt ange namn och adress! Två priser, ett på tio och ett på fem kronor utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i majnumret 1957.

Lösning till korsord nr 1

VÅGRÄTT: 2. Spörja. 7. Norna. 8. Årbar. 9. Örvärk. 10. Sjö. 12. Oas. 14. Penningbehov. 15. Doge. 16. Opus. 17. Kvacksalvare. 20. Aun. 21. Dur. 22. Brygga. 24. Isfri. 25. Envig. 26. Annons.

LODRÄTT: 1. Foajé. 2. Snö. 3. Partidoktrin. 4. Järnbeslagen. 5. Ark. 6. Fara. 10. Språka. 11. Önskan. 12. Ohågad. 13. Svåger. 18. Vurst. 19. Rupie. 22. Bra. 23. Ans.

PRISTAGARE: 1:a pris à 10 kr: hr Albert Fredin, S:t Görans sjukhus, Avd. 5 A, Stockholm K. 2:a pris à 5 kr: hr Werner Andersson, Almbyallén 36, Örebro.

VÄSTERVIK

Allas inköpskälla

konsum

Västervik

LANTMÄNNENS CENTRALFÖRENING

Västervik

En länsgenomsnittlig till jordbrukets gagn.
Tel. 130 40

VID BESÖK I VÄSTERVIK

gynna platsens största och bäst sorterade affär i järnvaruindustrin

A. P. Jonsson & Co. AB

Tel. 1001, 373 57

Västerviks Mejeriförening

rekommenderar

sina försäljningar av mjölk, smör, ost och grädde

Tjust Bränsle Aktiebolag

Västervik — Tel. 132 10

STOCKHOLM

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes, Fördämningsmattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas.

Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt

A. JÖNSSON & Co
Timmermansgatan 47 — Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

Svenskt Papper Aktiebolag

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för tryckerier

Specialitet:

Tryckpapper för böcker och tidskrifter Broschyromslag

BODEN

Kommanditbolaget

BETONG

SANDER & Co, Hednoret

Telefon Boden 650 16

LULEÅ

Läs

Norrbottens-

Kuriren

AB Luleå Bryggeri

Tel. 134 40 — LULEÅ

NORRKÖPING

Gummicentralen

Stockholmsvägen 22—26
Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer
Försäljning av nya ringar

FIRMA MARTIN JANSSON

Godsgatan 11 Telefon 244 98
— NORRKÖPING —

Säljer: Byggnadsmaterial

Utför: Asfalt- och Isolationsarbeten, Massagolv m. m.

AB BÄCKMANS VERKSTÄDER Norrköping

Tillverkning och reparation av maskiner och delar. Järnkonstruktioner.

NYKÖPING

AB Nyge-Verken

Hemgårdsvägen 10

Tel. 173 45

OSKARSHAMN

Oskarshamns- Tidningen

ortstidningen som alla läser
och ingen kan undvara

IVAR MAGNÉRS Motor- & Mek. Verkstad

Rådmanngatan 6 Oskarshamn
Tel. 177, ankn. bost. Postgiro 86701

Utför alla slags
Motor- och Mek. Reparationsarbeten

Tillverkar
MAGNE-MOTORN

Säljer
SOLO- och PENTA-MOTORER

FRIGIDAIRE KYLSKÅP

ger mer kyla för mindre pengar

Auktoriserad återförsäljare

JÄRNBOLAGET

OSKARSHAMN Tel. 498 - 1498

OSKARSHAMN

DRICK MJÖLK

från

Oskarshamnsortens mejeriförening
u. p. a.

Telefoner 741, 1682, 196

Andrés Charkuteriaffär

Bröderna André

Oskarshamn

Oskarshamns Nyheterna

ger Er en daglig bild av länet

UPPSALA

allt i virke

allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör i

ved - kol - koks - briketter

UPPSALA LÄNS

SKOGSÄGAREFÖRENING

Huvudkontor Svartbäcksgatan 2
Uppsala. Tel. växel 395 90

VIMMERBY

MÖBELFABRIKEN EJDERN Vimmerby

Tillverkar
Möbler och Inredningar

Specialitet: Stilmöbler
Tel. 779 - 229

ENANDERS

Västervik — Norrköping — Visby

har allt för den
moderna ekiperingen

A.-B.
**SKANDINAVISKA
KORSETTFABRIKEN**

Lvöja
Inreg. varumärke

OSKARSHAMN
(SWEDEN)

Tillverkar: Korsetter, Höfthållare
och dithörande artiklar

AB. Sigfr. Sandwalls Eftr.

OSKARSHAMN

Tel.: växel 2480

—◇—

Kolonialvaror och Bageriartiklar
en gros

A.B. ÅGRENS
JÄRNHANDEL

OSKARSHAMN

Tel. NAMNANROP

ERIKSSONS BILAFFÄR
i Oskarshamn AB

för allt inom

BILBRANSCHEN

Tel. namnanrop: Erikssons Bilaffär

En kvalitetsgod trycksak
till lägsta pris

Ring 133 77

AB Tryckericentralen

i Borås

J. HEDMANS
Litografiska Tryckeri

Eftr. LISA KRUSE

Specialitet:

Reklam-,

Emballagetryck m. m.

Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 228 92

Lundin & Lindberg

Tel. 313 64

Väduren 21

Tel. 313 64

ESKILSTUNA

ARBETSGLÄDJE

Uppmätt och färdigförpackat material för flättningsarbeten av olika slag såsom kakfat, serveringsbrickor, blomkorgar m. m. Populära och lättsålda modeller, begärliga på den öppna marknaden!

Rekvirera fullständig katalog!

Vårt arbetsmaterial tillverkas och förpackas av sjuka och partiellt arbetsföra vid Arbetsträningsverkstaden vid Vårnhems Vårdhem i Malmö. Vi vänder oss till sjukhus och vårdanstalter för att i samarbete med arbetsterapien ge sysselsättning åt sjuka och partiellt arbetsföra.

Två exempel ur vår katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö

Tel. 163 94

Arbetslokaler: Vårnhems Vårdhem, Malmö

Framsynta BYGGARE

väljer vår

NATURSTEN

— ett värde som varar

AB Bjurstorps Marmorverk

Katrineholm — Västervik — Stockholm

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman

T. Ericson, A. Thingwall.

★

N. Mälarstrand 24 — STOCKHOLM

Tel. 524444, 524445

Konsulterande ingenjörfirma för värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar.

Flick- och Backfischklänningar

AB. P. RUDHOLMS Konfektionsfabrik

Tel. 152 80 Borås

REDERIAKTIEBOLAGEN RAGNE & OSTENIA

VÄSTERVIK

Linjetrafik

Tank- & Tramponnage

Tel. 130 30 (växel) { Tel.-adr.:
Ragne Västervik
Steamfred

Aktiebolaget

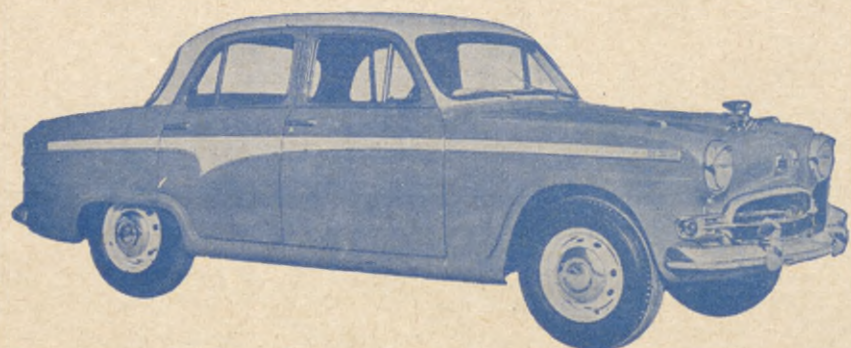
PETTERSSON & TISELL

Kinnahult

Gynna

svensk industri

11 st.

AUSTIN BILAR

(vinstskatt betalas av lotteriet)

2.000 värdefulla vinster

Televisionsapparat

Radiogrammofon

Hushållsassistent

Matsilver

Stilmöbel

Moped-scooter

etc. etc.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUNDS RIKSLOTTERI 1957

Till DLR:s Rikslotteri, Box 4149, Stockholm 4.

Härmed rekv. st. lotter à 2 kr samt dragningslista à 25 öre att sändas mot postförskott + porto.

Namn:

Bostadsadr.:

Postadress:

Var god texta!
Sänd ej pengar med denna rekv.

Sammanlagd vinstsumma: 150.000:-

BILDA FAMILJEKEDJA!

LOTTPRIS 2 KRONOR

REKVIRERA NU!

Vid rekvisition av minst
10 lotter — dragningslista
gratis och 10 % rabatt
20 lotter — portofritt

Minst en lott till
varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!